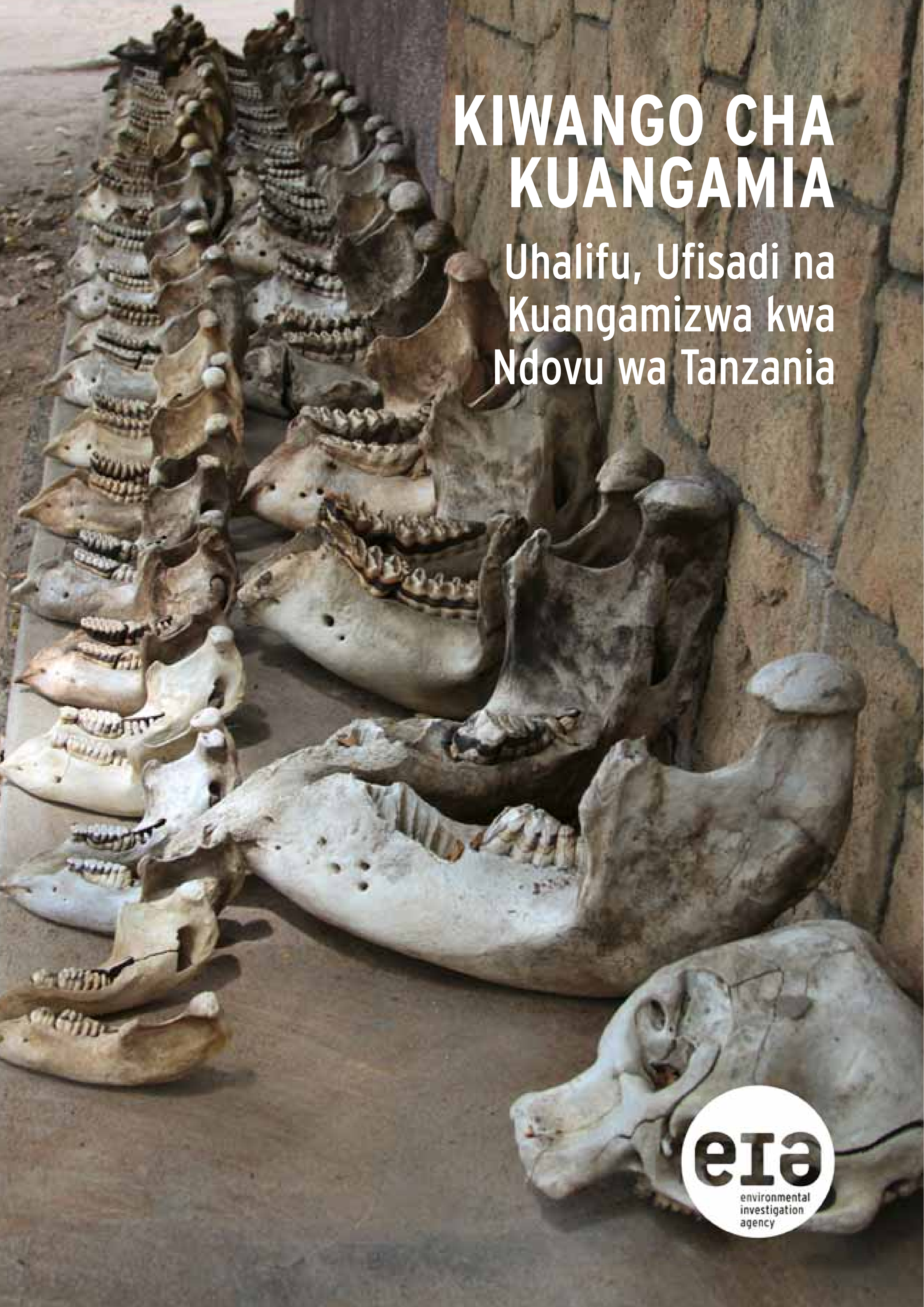

KIWANGO CHA KUANGAMIA

Uhalifu, Ufisadi na Kuangamizwa kwa Ndovu wa Tanzania

eia
environmental investigation agency

SHUKRANI

Shukrani za dhati ziendee Wakfu wa Rufford, na kwa Brian kikosi cha matbaa ya Emmerson Press kwa msaada wao.

Imesanifiwa na:
www.designsolutions.me.uk

Novemba 2014

ENVIRONMENTAL INVESTIGATION AGENCY (EIA)

62/63 Upper Street, London N1 ONY, UK
Tel: +44 (0) 20 7354 7960
Fax: +44 (0) 20 7354 7961
email: ukinfo@eia-international.org

www.eia-international.org

EIA US

P.O.Box 53343
Washington DC 20009 USA
Tel: +1 202 483 6621
Fax: +202 986 8626
email: usinfo@eia-international.org

JALADA LA MBELE:
Mafuvu ya ndovu waliouawa, Hifadhi ya Taifa ya Quirimbas, kaskazini mwa Msumbiji, Oktoba 2012.
© EIA / Mary Rice

JALADA LA NYUMA:
© EIA / Mary Rice

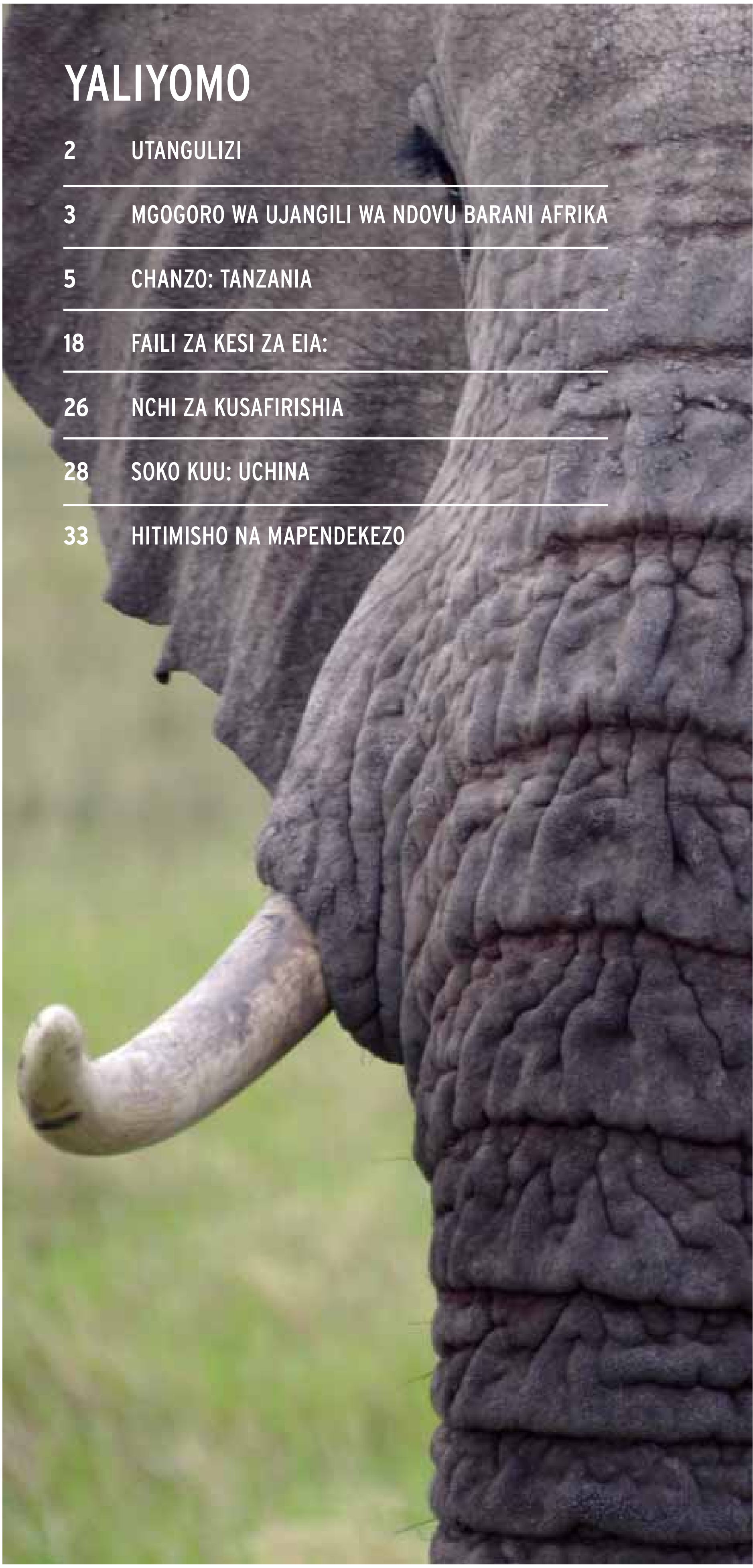

YALIYOMO

2 UTANGULIZI

3 MGOGORO WA UJANGILI WA NDOVU BARANI AFRIKA

5 CHANZO: TANZANIA

18 FAILI ZA KESI ZA EIA:

26 NCHI ZA KUSAFIRISHIA

28 SOKO KUU: UCHINA

33 HITIMISHO NA MAPENDEKEZO

UTANGULIZI

Janga la ujangili nchini Tanzania miaka 25 iliyopita lilianishwa na ongezeko la uhalifu, ufisadi, kuenea kwa silaha, utepetevu katika mfumo wa mahakama na mtazamo kwamba nchi ya Tanzania ilikuwa ngome ya wahalifu. Kati ya 1977-1987, Tanzania ilipoteza zaidi ya ndovu 50,000, ambayo ni asilimia 50 ya idadi yote ya ndovu wake.

Serikali ilihitimisha kwamba bila hatua kali kuchukuliwa nchi ingepoteza ndovu wake wote na heshima kimataifa. Mwaka 1989, baada ya kubainika kwamba haingeweza kukabiliana na janga hili peke yake ikiwa inakabiliwa na upinzani mkubwa kutoka kwa washirika muhimu, Tanzania ilipendekeza marufuku ya kimataifa ya biashara ya pembe za ndovu wote wa Afrika. Tanzania ilipongezwa kama mtetezi wa ndovu wa Afrika na kiongozi wa uhifadhi duniani.

Marufuku hiyo ilifanikiwa kwa muongo mmoja. Tatizo la ujangili lilidhibitiwa na idadi ya ndovu ilirejea hali yake au kuimarika. Nchini Tanzania, idadi ya ndovu iliongezeka kwa karibu ndovu 142,788 kufikia 2006, huku zaidi ya nusu ya idadi hiyo ikiwa katika Hifadhi ya Selous.

Hata hivyo, viashiria vyote vilivyoleta wasiwasi miaka ya 1980 vimerudi tena na ndovu wa Tanzania wanauawa kwa wingi ili kukidhi mahitaji ya biashara iliyochipuka ya pembe za ndovu.

Tanzania ina nafasi muhimu katika hii biashara haramu. Ingawa ongezeko la ujangili lilianza 2009, ushahidi unaonyesha kwamba hali hii ilianza miaka minne mapema na kuonyesha ilivyoimarika kuliko ilivyofikiriwa. Kati 2009-13, idadi ya ndovu imeshuka sana. Idadi ya ndovu katika Hifadhi ya Selous ilipungua kwa asilimia 66 katika kipindi cha miaka minne tu. Katika kipindi hiki, Tanzania imepoteza ndovu zaidi kutokana na ujangili kuliko nchi nyingine yoyote. Mwaka 2013 peke yake, ilipoteza ndovu 10,000, sawa na ndovu 30 kila siku.

Ndovu wa Tanzania wanaendelea kuwindwa na majangili ili kutosheleza mahitaji ya soko la magendo la pembe za ndovu hususan Uchina. Takwimu za pembe zilizonaswa inahusisha Tanzania na idadi kubwa ya pembe zinazotoka nchini kuliko nchi nyingine yoyote. Pia inahusishwa mara kwa mara na uhalifu unaohusu shehena kubwa za pembe za ndovu zilizonaswa sehemu mbalimbali kama Hong Kong, Vietnam, Ufilipino, Malaysia, Sri Lanka na Taiwan. Janga la ujangili nchini Tanzania linafanikishwa na ushirikiano wa magenge sugu, ambayo mara nyingi yanaongozwa na raia wa Uchina, na ufisadi miongoni mwa baadhi ya maafisa wa Serikali ya Tanzania.

Ripoti hii inaonyesha kwamba bila hatua madhubuti za kumaliza kabisa ujangili kuchukuliwa haraka, mustakabali wa ndovu wa Tanzania na sekta ya utalii iko hatarini. Biashara ya pembe za ndovu lazima ikomeshwe katika ngazi zote za uhalifu, kuna haja ya kurekebisha mfumo wote wa mahakama na wadau wote, ikiwa ni pamoja na jamii zinazonyonywa na na magenge ya ujangili na watekelezaji, kuwezeshwa. Biashara zote za pembe za ndovu zipigwe marufuku kali, hasa nchini Uchina.

Shirika La Upelelezi wa Mazingira
Novemba 2014

Vuvu la tembo aliyeuawa katika hifadhi ya Selous, 2010

MGOGORO WA UJANGILI WA NDOVU BARANI AFRIKA

HAPO JUU:
Ndovu aliyeuawa, Hifadhi ya Taifa ya Ruaha, Tanzania, Septemba, 2014.

Maisha ya ndovu wa Afrika yako hatarini kadri ujangili unavyoongezeka na kuenea barani. Aina zote za jamii ya ndovu wa Kiafrika, ndovu wa msitu *(L. a. cyclotis)* na ndovu wa nyikani *(L. a. Africana)*, wanakabiliwa na kupungua kwa idadi yao na wako katika hatari ya kuangamizwa kabisa.[1] Ingawa mwaka 1979 kulikuwa na zaidi ya ndovu milioni 1.3 barani Afrika mwaka, leo hii idadi ya ndovu inakadiriwa kupungua hadi 419, 000.[2]

Mwaka 2011 pekee, Ndovu 25,000 wa barani Afrika waliripotiwa kuuawa, huku 22,000 wakiuawa mwaka 2012.[3] Takwimu hizi ni makadirio na idhibati ya uharibifu mkubwa unaoweza kutokea.[4] Kwa mfano, takwimu nyingine zinaonyesha kwamba idadi ya ndovu waliouawa mwaka 2011 ni 40,000.[5] Ongezeko la ujangili ni tisho la moja kwa moja kwa uhai wa ndovu kwa sababu kasi ya mauaji inazidi idadi ya ndovu wanaozaliwa, hivyo kuongeza wasiwasi wa kuangamizwa kabisa katika kipindi cha muongo ujao.[6]

Kiwango hiki cha mauaji hakijawahi kushuhudiwa tangu miaka ya 1980, wakati ujangili wa ndovu ulienea kote Afrika, hali iliyosababisha kupitishwa kwa marufuku ya biashara ya kimataifa ya pembe za ndovu mwaka 1989 chini ya Mkataba wa Umoja wa Mataifa wa Biashara ya Kimataifa ya Viumbe vilivyo Katika Hatari ya Kuangamia ya Wanyama na Mimea (CITES) kwa kuorodhesha ndovu wa Afrika katika Kiambatisho cha I cha CITES.

Ingawa marufuku hiyo ilipunguza ujangili na idadi ya ndovu ikaanza kuongezeka, baadaye manufaa haya yalidhoofishwa. Mwaka 1997, idadi ya ndovu nchini Botswana, Namibia na Zimbabwe iliwekwa kwenye orodha ya CITES Kiambatisho cha II na mauzo ya "kimajaribio" ya takriban tani 50 za pembe za ndovu kutoka nchi hizi barani Afrika hadi Japan yalifanyika mwezi Aprili mwaka 1999. Mauzo haya yalifuatwa na mauzo mengine "ya mara moja" ya tani 102 za pembe za ndovu kutoka Botswana, Namibia, Afrika Kusini, na Zimbabwe hadi Uchina na Japan mwishoni mwa mwaka 2008. Aidha, hivi sasa wanachama wa CITES wanajadili "mikakati ya kufanya maamuzi kuhusu biashara ya pembe za ndovu ya siku za usoni" ambayo ina uwezo wa kuwezesha biashara ta mara kwa mara ya pembe za ndovu. Mchakato huu unafanyika licha ya mgogoro wa ujangili unaondelea barani Afrika.

Hivi sasa, kuna Mifumo miwili ya CITES iliyopewa mamlaka ya kufuatilia ujangili na biashara haramu ya pembe za ndovu – Mfumo wa Usimamizi wa Ujangili wa Ndovu (MIKE) na Mfumo wa Taarifa ya Biashara ya Ndovu (ETIS). Mifumo yote inanakili ongezeko kubwa, hususan kuanzia mwaka 2006 huku ongezeko kubwa zaidi la mauaji likishuhudiwa kuanzia mwaka 2011.

Mwaka 2011, mfumo wa MIKE ulirekodi kiwango cha juu zaidi cha ujangili tangu mfumo wa kufuatilia ulianza muongo mmoja uliotangulia. Takwimu zilionyesha kwamba asilimia 7.4 ya jumla ya idadi ya ndovu katika maeneo ya ufuatiliaji waliuawa kinyume cha sheria, jumla ya ndovu 17,000 ikilinganishwa na ndovu 11,500 katika mwaka 2010.[7] Utafiti wa kisayansi uliochapishwa Agosti mwaka 2014

ulichambua data iliyokusanywa na MIKE na kugundua kwamba katika kipindi cha muongo uliopita, idadi ya ndovu waliouawa kinyume cha sheria iliongezeka kutoka asilimia 25 hadi kati ya asilimia 60-70.[8]

Kipimo cha Idadi ya Ndovu Waliouawa Kinyume cha Sheria (PIKE) hupima idadi ya mizoga ya ndovu inayosababishwa na ujangili. Kipimo hiki huanzia 0.0 kuonesha hakuna ujangili hadi 1.0 ambapo mizoga yote ilitokana na ujangili. Kiwango cha juu zaidi cha ujangili kinapatika Afrika ya Kati, ikiwa na kipimo cha PIKE cha 0.9. Hali hii imethibitishwa na tafiti zinazoonesha kwamba idadi ya ndovu wa misitu nchini Afrika ya Kati imeshuka kwa zaidi ya asiliamia 65 kati ya mwaka 2002-13.[9] Katika ukanda wa Afrika Mashariki, kiwango cha PIKE kimeongezeka mara tatu 0.2-0.6 kati ya mwaka 2006-11. Kwa mfano, zaidi ya asilimia 60 ya mizoga iliyopatikana katika maeneo ya ufuatiliaji wa MIKE nchini Kenya ilitokana na ujangili.

Si jambo la kushangaza kwamba, data inayoonesha kuongezeka kwa viwango vya ujangili inathibitishwa na ongezeko la biashara haramu ya pembe za ndovu. Kwa mujibu wa takwimu za ETIS, biashara haramu ya pembe za ndovu imeongezeka mara tatu tangu mwaka 1998.[10] Ongezeko hili limekithiri hususan katika kipindi cha mwaka 2011-13, huku tani 116 za pembe za ndovu zikinaswa katika kipindi hiki.[11]

Pia data za ETIS zinaonesha kuibuka kwa kanda ya Afrika Mashariki kama chanzo kikubwa cha pembe haramu za ndovu, hususan Kenya na Tanzania. Kati ya mwaka 2009-11, nchi hizi mbili zilisafirisha tani 16 kati ya tani 34 za shehena kubwa zaidi za pembe za ndovu zilizonaswach (zenye uzani wa kilo 500 au zaidi) kote duniani, ikiwa ni tani 35. Kwa jumla, Tanzania ndio ilikuwa chanzo cha iliyosafirisha nje asilimia 37 ya pembe za ndovu zilizonaswa wakati wa kipindi hiki, ikifuatwa na Kenya ikiwa na asilimia 27.[12]

Data za pembe zilizonaswa inashadidia nafasi ya Uchina kuwa soko kubwa kabisa la pembe haramu za ndovu, huku Hong Kong, Vietnam, Ufilipino na Malaysia kama nchi zinazotumika kusafirishia pembe za ndovu kutoka Afrika. Kati ya mwaka 2009-13, theluthi mbili za visa 76 vya pembe za ndovu zilizonaswa zilitokea Asia, hali inayoonesha kutoimarika kwa usalama wa bandari za Afrika Mashariki. Hali hii ilibadilika mwaka 2013 wakati aslimia 80 ya jumla ya visa 18 vya kukamatwa kwa kiasi kikubwa cha pembe za ndovu zenye jumla ya uzani wa tani 41, zilitokea katika nchi tatu tu za Afrika Mashariki -. Tanzania, Kenya na Uganda.[13]

Kuongezeka kwa ujangili wa ndovu na usafirishaji wa shehena kubwa za pembe za ndovu kunaonesha kuhusika kwa makundi ya uhalifu wa kupangwa katika biashara haramu ya pembe za ndovu inayozidi kuchipua, yakisaidiwa na ufisadi katika hatua muhimu katika biashara hii ya magendo. Kwa ujumla, Afrika Mashariki inapoteza idadi kubwa ya ndovu kadri makundi ya uhalifu yanavyolenga ndovu waliobaki kwa ukatili ili kutosheleza masoko ya Asia yasiyotosheka hususan, Uchina. Ikiwa hali hii itaachwa iendelea katika kasi yake ya sasa, ni idadi ya ndovu wachache tu watasalia Afrika katika kipindi cha muongo ujao.

HAPA CHINI:
Pembe za ndovu zinazosafirishwa kutoka Tanzania na Kenya hadi Uchina zilizonaswa na Maafisa wa Forodha wa Hong Kong, Oktoba 2012.

© Hong Kong Customs and Excise

CHANZO: TANZANIA

HALI ILIVYO NCHINI TANZANIA

Hali ya sasa ya idadi ya ndovu wa Tanzania ni mbaya na imekithiri. Nchi imepoteza nusu ya ndovu wake katika kipindi cha miaka mitano na theluthi mbili tangu mwaka 2006. Ushahidi uliopo unaonesha kwamba tangu wakati huo nchi imepoteza ndovu wengi kutokana na ujangili kuliko nchi yoyote barani Afrika na ndio chanzo kikubwa cha pembe haramu za ndovu zilizonaswa kote duniani. Idadi yake ndovu ambao walikuwa wengi awali imeangamizwa na makundi ya wahalifu.

Hali kama hii ilishuhudiwa miaka ya 1970 na ’80, Tanzania ilipokumbwa na ongezeko la ujangili wa ndovu, hali iliyosababisha idadi yake kupungua kutoka 110,000 hadi 55,000.[14] Baada ya kupitishwa kwa marufuku ya biashara ya pembe za ndovu mwaka 1989, idadi ya ndovu nchini Tanzania iliongezeka hadi karibu 142,788 kufikia mwaka 2006, huku zaidi ya nusu ya ndovu hao wakipatikana katika Hifadhi ya Selous, hifadhi ambayo imeorodheshwa katika Urithi wa Asili wa Dunia.[15]

Mwaka 2009, ilikadiriwa kuwa idadi ya ndovu nchini Tanzania ilikuwa imepungua hadi karibu 109,051.[16] Hali hii ya kupungua kwa idadi ya ndovu imeendelea kwa kasi ya kutisha, huku utafiti wa idadi ya ndovu wa hivi karibuni uliofanywa mwaka 2013 ukionyesha kiwango kikubwa cha kupungua kwa ndovu. Idadi ya ndovu katika hifadhi ya Selous ilipungua kwa asilimia 66 kwa muda wa miaka minne tu kutoka 38,975 mwaka 2009 hadi 13,084 mwaka 2013, kiwango cha chini kuwahi kurekodiwa tangu mwaka 1976 wakati zaidi ya ndovu 100,000 walikuwa wakiishi katika Hifadhi ya Selous.[17] Katika hifadhi ya Ruaha-Rungwa, idadi imepungua kwa asilimia 37 kutoka 31,625 mwaka 2009 hadi 20,090 katika mwaka 2013.[18]

Sababu kuu ya janga hili ni ujangili unaolenga kutosheleza biashara ya pembe za ndovu. Majangili wanachangia asilimia 60 hadi 90 ya vifo vya ndovu katika hifadhi za wanyamapori nchini Tanzania.[19] Kwa mfano, asilimia 90 ya mizoga yote iliyopatikana katika eneo la Ruaha-Rungwa mwaka 2011, ilitokana na ujangili.[20] Katika mwaka 2013 peke yake kutokana na ujangili, Tanzania iliripotiwa kupoteza ndovu 10,000, sawa na ndovu 30 kila siku.[21]

Kiasi kikubwa cha pembe za ndovu husafirishwa nje ya Tanzania ili kupelekwa katika masoko haramu barani Asia. Data ya pembe zilizonaswa inaonyesha kwamba Tanzania imeshiriki katika usafirishaji wa shehena kubwa za pembe za ndovu kuliko nchi yoyote.[22] Hivi karibuni INTERPOL iligundua kwamba kiasi kikubwa cha pembe za ndovu zinazofika masoko ya kimataifa barani Asia hutoka nchini Tanzania.[23]

Kiwango cha ujangili wa ndovu na usafirishaji wa pepmbe za ndovu nchini Tanzania kina athari mbaya kwa uchumi na usalama wa nchi. Utalii, unaongozwa na safari za wanyamapori, ni chanzo kikubwa cha pato la Tanzania, ikileta takriban Dola bilioni 2 kila mwaka.[24] Kupungua kwa idadi ya ndovu na uwepo wa majangili waliojihami katika maeneo ya hifadhi wanaweza kuwa pingamizi katika kukua kwa sekta utalii.

“Ndovu waliokuwa wengi wanaangamizwa na magenge yasiyo na huruma ili … Kutosheleza mahitaji ya biashara ya pembe za ndovu.”

KUVAMIWA KWA SELOUS

Hifadhi ya Selous iliyo kusini mwa Tanzania ni moja ya maeneo makubwa na ya zamani yanayolindwa barani Afrika. Ikiwa na ukubwa wa kilomita mraba 50,000, hifadhi ya Selous ni maarufu kwa upekee wake wa makazi anuwai ya wanyama, ikiwa na eneo lenye miti ya Miombo, misitu ya kandokando ya mito, chemichemi na nyika, ambayo ni makazi ya aina nyingi za wanyama ikiwa ni pamoja na ndovu, kiboko, simba, twiga na mamba.

Ilhali katika hali halisi Selous hailindwi. Ndovu wake wamekuwa wakiwindwa vibaya na magenge yanayowinda wanyamapori kwa sababu ya idadi yake iliyokuwa kubwa hivyo kuwapa pembe, ulinzi ambao hupati rasililimali za kutosha na ulinzi ambao hujaimarika dhidi ya ujangili, na ukaribu wake na bandari kuu za Bahari ya Hindi hivyo kutoa njia rahisi ya kuzisafirisha.

Matokeo yake ni kwamba, idada ya ndovu imepungua kwa kasi kutoka 70,406 katika mwaka 2006 hadi 13,084 pekee mwaka 2013, kiasi cha chini kuwahi kunakiliwa.[25] Hifadhi ya Selous imeathirika sana kwa sababu ya kuuawa kwa ndovu nchini Tanzania na kwa mujibu wa uchambuzi wa DNA wa pembe za ndovu zilizonaswa, ndio mbuga inayowindwa sana barani Afrika kulingana na idadi ya ndovu wanaouawa.

Dalili za hatari zilibainika mwaka 2010, wakati ambao ndovu 31,000 waliuawa katika kipindi cha miaka mitatu tu.[26] Ripoti za magazeti zilieleza mizoga iliyozagaa katika hifadhi huku askari wa wanyamapori wakishiriki katika ujangili huo.[27] Katika kujibu madai haya, aliyekuwa Mkurugenzi wa Idara ya Wanyamapori alisema kuwa kiwango cha ujangili kilikuwa kidogo.[28]

Mwaka 2010, maafisa wa EIA walitembelea hifadhi ya Selous na kupitia mahojiano na wanakijiji, walipata maelezo kuhusu maeneo ya biashara ya pembe za ndovu katika hifadhi, njia za magendo na jinsi askari wa wanyamapori na polisi wa eneo hili wanavyohusika.[29]

Licha ya hali hii, Serikali ya Tanzania imeshindwa kupambana na ujangili katika Hifadhi ya Selous na ndovu wengine 25,000 waliuawa kati ya 2010-13. Sababu kuu ya kiwango hiki kikubwa cha vifo vya ndovu ni ujangili. Mwaka 2011, theluthi mbili za mizoga iliyoonekana katika maeneo ya ufuatiliaji katika Hifadhi ya Selous ilisababishwa na ujangili.[30]

Sababu inayochangia ni ukosefu wa rasilimali hali ambayo imeacha hifadhi ya Selous bila ulinzi. Kufikia mwaka 2005, mpango wa kubakisha mapato ulikuwa ukitekelezwa, ambao kiasi kikubwa cha mapato kilichotokana na safari za kupiga picha na kuwinda zaligharamia shughuli za hifadhi, ikiwa ni pamoja na shughuli za kuzuia ujangili, hivyo kuzalisha mapato ya Dola milioni 2.8 za Marekani kila mwaka. Mpango huo ulipofutiliwa mbali, mfuko huo ulipungua hadi Dola za Marekani 800,000 kufikia mwaka 2009.[31] Mwaka huo huo, safari za kupiga picha katika hifadhi ya Selous zilileta mapato ya Dola milioni 1.5.

Kiwango cha pembe za ndovu wanaowindwa katika hifadhi ya Selous zimechochea biashara haramu ya pembe za ndovu kinathibitishwa na uchambuzi wa DNA wa pembe zilizonaswa. Njia hii inahusisha kulinganisha aina za jeni za pembe za ndovu zinazonaswa na ramani ya marejeleo ya DNA ili kuonesha chanzo cha eneo la kijiografia la pembe hizo.

Uchambuzi wa shehena kubwa za pembe za ndovu zilizonaswa kuanzia mwaka 2006 unaonesha kwamba hifadhi za Selous na Niassa ndizo hifadhi zenye viwango vikubwa vya ujangili barani Afrika; Niassa ni hifadhi iliyo kaskazini mwa Msumbiji ikipakana na Selous.

Matokeo yanaonesha kwamba hifadhi ya Selous-Niassa ndiyo ilikuwa chanzo cha idadi kubwa ya pembe zilizonaswa; tani nne nchini Taiwan mwaka 2006, tani 2.6 mjini Hong Kong mwaka 2006, tani tano nchini Ufilipino mwaka 2009, tani 1.5 nchini Sri Lanka mwaka 2012, tani 2.6 nchini Malawi mwaka 2013, tani 1.9 nchini Uganda mwaka 2013 na tani moja nchini Singapore mwaka 2014.[32]

Juni mwaka 2014, Kamati ya Urithi wa Dunia ya UNESCO iliorodhesha Selous katika Orodha ya Maeneo ya Urithi wa Dunia Yaliyo Hatarini kutokana na ujangili ulioenea unaoangamiza wanyamapori[33]

HAPA CHINI:
Hifadhi ya Selous: kitovu kikubwa cha ujangili wa pembe za ndovu,

UHALIFU WA DUNIA YOTE:

Njia za baadhi ya shehena kubwa zinazosafirishwa kutoka Tanzania kama nchi ya kutoka au kutokana na uchambuzi wa DNA.

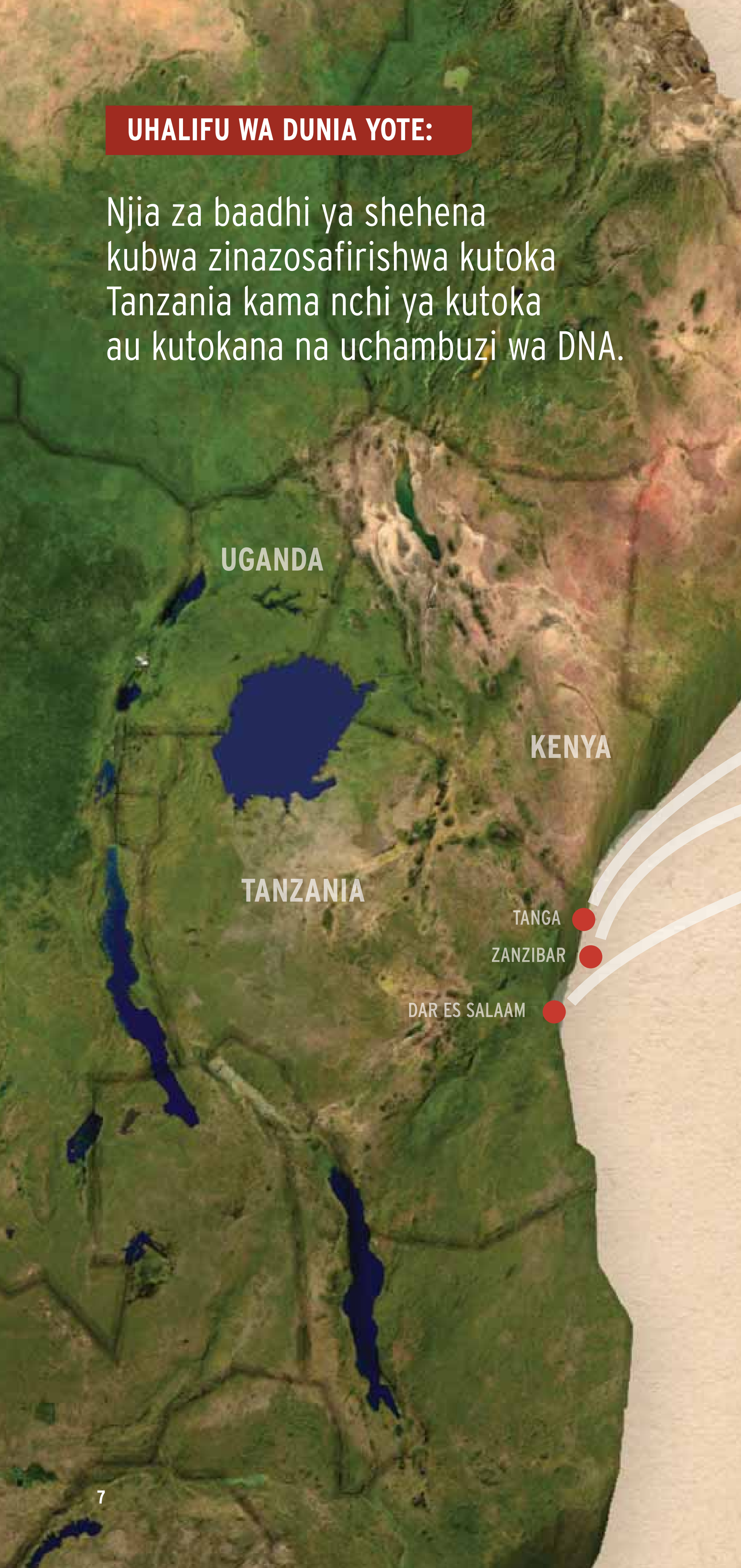

SHEHENA YA PEMBE ZILIZONASWA COLOMBO, MEI, 2012

Pembe za ndovu zilizosafirishwa ardhini Kupitia Uganda na Kenya zilinaswa nchini Sri Lanka

NJIA:

kutoka kaskazini mwa Tanzania hadi Uganda, kisha Kenya katika mpaka wa Malaba Mombasa, Colombo, zilikuwa zikisafirishwa kuelekea Dubai

PEMBE ZA NDOVU ZILIZONASWA KATIKA BANDARI YA KAOHSIUNG, JULAI, 2006

Shehena mbili zenye uzani wa tani 5.5 za pembe za ndovu zilinaswa kwa muda wa siku chache

NJIA:

Tanga (Tanzania), Bandari ya Penang (Malaysia), Cebu (Ufilipino), Kaohsiung (Taiwan)

HAI PHONPEMBE ZILIZONASWA HAI PHONG, MACHI, 2009

Tani 11 zilizosafirishwa kutoka Tanzania hadi Vietnam na Ufilipino

NJIA:

Dar es Salaam, UAE, Bandari ya Klang (Malaysia), Hai Phong (Vietnam)

PEMBE ZILIZONASWA MANILA, MACHI, 2009

Tani 11 zilizosafirishwa kutoka Tanzania hadi Vietnam na Ufilipino

NJIA:

Shehena sawa na ilie ya Hai Phong

PEMBE ZILIZONASWA ZANZIBAR, AGOSTI, 2011

Pembe zilizonaswa Zanzibar zikisafirishwa kwenda Asia

NJIA:

Dar, Zanzibar, Malaysia

PEMBE ZILIZONASWA ZANZIBAR, NOVEMBA, 2013

Tani 2.9 za pembe zilizofichwa ndani ya makaka zilizohusishwa na Wachina mjini Dar

NJIA:

Zanzibar, tayari kupakiwa kwenye meli iliyokuwa ikielekea Ufilipio safarini kwenda Uchina

PEMBE ZILIZONASWA HONG KONG, AGOSTI, 2011

Maafisa wa Hong Kong walinasa tani 1.9 za pembe zikisafirishwa kwenda Guangdong, Uchina

NJIA:

Tanzania hadi Malaysia na Hong Kong, safarini kuelekea mkoa wa Guangdong (Uchina)

HAPO JUU:
Akiba ya Tanzania ya pembe za ndovu mwaka 1988, wakati wa ujangili wa awali

UDHAIFU WA UONGOZI NA UTEKELEZAJI

Kiini cha janga la ndovu nchini Tanzania ni uongozi dhaifu, ufisadi na uhalifu. Ushirikiano kati ya viongozi fisadi na mashirika ya uhalifu ndio chanzo cha kiwango cha juu cha ujangili na biashara ya magendo ya pembe za ndovu nchini, na hii inatatiza juhudi za utekelezaji ambapo kiasi kwamba ni washukiwa wachache sana hushtakiwa mahakamani.

Uwajibikaji uko katika ngazi za juu za Serikali ya Tanzania . Rais Jakaya Kikwete aliposhika hatamu mwaka 2005, nchi ilikuwa na takriban ndovu 142,000. Kufikia wakati atang'atuka madarakani mwishoni mwa mwaka 2015, idadi hiyo ya ndovu itakuwa imepungua hadi karibu 55,000.

Kinyume na nchi nyingine za Afrika zinazoshuhudia viwango vya juu vya ujangili Tanzania inafurahia amani na haijashuhudia ghasia zozote. Ingawa makundi ya waasi na magaidi yanahusishwa na ujangili wa ndovu na biashara ya pembe za ndovu katika Afrika ya Kati na Afrika Magharibi na Kenya, vitisho kama hivi havipatikani nchini Tanzania.[34]

Badala yake, magenge ya kimataifa ya uhalifu yanatumia pengo linalotokana na ufisadi uliokithiri na udhaifu wa utwala nchini Tanzania kupora urithi asili wa kipekee wa nchi. Mwaka 2005, Tanzania iliorodheshwa katika nafasi ya 88 kati ya nchi 158 katika Kielezo cha Mtazamo wa Ufisadi na Shirika la Transparency International; kufikia mwaka 2013 ilishuka hadi nafasi ya 111 kati ya nchi 177.[35] Kielezo cha utawala wa Afrika kulingana na vigezo kama vile utawala wa sheria, haki za binadamu na nfasi za uchumi za kudumu kiliorodhesha Tanzania katika nafasi ya 15 mwaka 2014, lakini ndio nchi ya pekee katiks 15 zilizoshuhudia kushuka kwa alama zake kwa miaka mitano iliyopita.[36]

Ufisadi ndio nguzo kuu inayowezesha katika kila hatua ya mchakato wa kusafirisha pembe za ndovu. Kuanzia askari wa mbuga za wanyamapori ambao hutoa taarifa muhimu kuhusu doria na maeneo ambayo makundi ya ndovu yanapatikana na maafisa wa polisi wanaokodisha silaha na kusafirisha pembe za ndovu, na maafisa wa Mamlaka ya Mapato Tanzania ambayo huruhusu makasha ya pembe za ndovu kusafirishwa nje kutoka kwenye bandari ya nchi.

Katika ngazi za juu, wanasiasa wa chama tawala (CCM) na wafanyabiashara wenye ushawishi mkubwa hutumia ushawishi wao kuwalinda wafanyibishara wa magendo ya pembe za ndovu. Mwaka 2013 waziri wa zamani wa Maliasili na Utalii, Khamis Kagasheki, alitaja Wabunge wanne wa CCM kwa kuhusika

katika ujangili wa meno ya ndovu. Pia alidokeza kuhusu kuhusika kwa ngazi ya juu, alinukuliwa akisema: “Biashara hii inahusisha mabwenyenye na wanasiasa ambao wamebuni mtandao mkubwa.”[37]

Mwaka 2012, orodha ya siri iliyotaja washukiwa waliochangia ongezeko la ujangili wa kuwinda meno ya ndovu ilipatiwa Rais kutoka kwa vyanzo vya ujasusi. Orodha hiyo ilikuwa na majina ya vigogo serikalini na wafanyabishara ambao kutokana na ushawishi wao katika chama tawala, wanachukuliwa kuwa hawawezi kushtakiwa. Si jambo la ajabu kwamba wengi wa watu walio katika orodha hii hawajachunguzwa wala kukamatwa.[38]

Mashirika ya kimataifa pia yameeleza kuhusu mchango na namna ufisadi unavochangia katika kudhoofisha utawala wa sheria nchini Tanzania. Ofisi ya Umoja wa Mataifa ya Madawa ya Kulevya na Uhalifu (UNODC) inaelezea jinsi masoko haramu katika ukanda wa Afrika Mashariki yanavyoshirikiana na viongozi, kwa kusema: "Maafisa hawa fisadi ni nguzo muhimu katika kuelewa mazingira magumu ya Afrika Mashariki kwa uhalifu wa kupangwa. Wafanyabiashara wa magendo huvutiwa na bandari ambazo udhibiti haujaimarika au ambazo maafisa wanaweza kupokea rushwa.”[39]

Aidha, ripoti ya Jopo la Wataalamu kuhusu pendekezo la Tanzania la kuuza hifadhi yake ya pembe za ndovu katika mkutano wa CITES mwaka 2010, lilihitimisha kuwa "kudorora kwa uwezo wa Tanzania kuzuia usafirishaji wa shehena kubwa za pembe za ndovu kutoka nchini inaakisi kuhatarishwa kwa utekelezwaji wa sheria ya wanyamapori kama sababu ya uhaba wake wa rasilimali”.[40]

Idara ya Wanyamapori - wasimamizi wa mbuga wasio na ufanisi

Wizara ya Maliasili na Utalii (MNRT) imepewa jukumu la kulinda na kuhifadhi urithi wa asili wa Tanzania na inasimamia idara nne: Mamlaka ya Hifadhi za Taifa (TANAPA), Idara ya Wanyamapori (WD), Misitu na Ufugaji wa Nyuki, na Utalii. Kati ya Idara hizo nne, ni Mkurugenzi wa Idara ya Wanyamapori pekee huteuliwa na Rais.

Kwa ujumla, ndovu kaskazini mwa Tanzania hupatikana katika hifadhi za taifa chini ya mamlaka ya TANAPA, ambayo huzalisha mapato yake na inachukuliwa kuwa na ufanisi kwa kiasi fulani. Maeneo mengi ya wanyamapori kusini na magharibi mwa Tanzania, mengi yakiwa hifadhi za wanyamapori, husimamiwa na Idara ya

SEKTA YA UWINDAJI

Mapungufu ya Idara ya Wanyamapori katika kulinda kikamilifu wanyamapori wa Tanzania ni bayana katika matumizi mabaya ya sekta ya uwindaji nchini. Maamuzi yote muhimu, ikiwa ni pamoja na kutenga vitalu vya mgao wa kuwinda, yanatolewa na Mkurugenzi.

Ukosefu wa takwimu za ukweli kuhusu idadi ya wanyamapori na jinsi walivyoenea ina maana kwamba vitalu vya mgao wa kuwinda hayajakitwa kwenye misingi ya kiekolojia hivyo basi kwa ujumla yanaoenekana kuwa si endelevu. Mchakato wa kugawa vitalu na maeneo ya uwindaji si wazi na unashawishiwa na ufisadi, huku ugavi wa vitalu ili kuzalisha mapato zaidi ukizidi viwango endelevu. Marekani ilisitisha uagizaji wa pembe za ndovu kutoka Tanzania katika mwaka 2014 kwa sababu ya ukosefu huu wa takwimu

Ingawa wawindaji wengi nchini Tanzania wanatii sheria na kufadhili juhudi za kupambana na ujangili, kuna mifano ya wawindaji wengi wasio na maadili wanaotumia ushawishi wao kukiuka sheria kwa jeusi na kuangamiza wanyapori wa Tanzania.

Mtu aliyetajwa mara kwa mara kuhusiana na shughuli za uwindaji wa ujeuri ni Mohsin M Abdallah Shein, anayejulikana pia kama Sheni. Jina lake lilitajwa katika ripoti ya uchunguzi wa Rais ya 1996 iliyomtaja kwa tuhuma za ufisadi na kudai kwamba alitumia rushwa kupata vitalu vya uwindaji na kukwepa kodi. Anadaiwa kumiliki vitalu 16 vya mgao wa uwindaji katika hifadhi za wanyamapori vinavyomilikiwa na kampuni nne tofauti: Royal Frontiers of Tanzania Ltd, Game Frontiers of Tanzania Ltd, Western Frontiers of Tanzania Ltd na Northern Hunting and Enterprises Ltd. Hii inakiuka sheria kuhusu upeo wa idadi ya vitalu vya uwindaji mtu yeyote anaweza kukodisha.

Wakati wa kikao cha Bunge Julai 2012, ilibainika kwamba Game Frontiers of Tanzania Ltd ilikuwa na mkataba na Uranium Resources PLC na Western Metals Ltd mwaka 2007, kuruhusu kuingia katika vitali vya uwindaji vya kijiji cha Mbarang'andu. Chini ya masharti ya Sheria ya Uhifadhi wa Wanyamapori, ni kinyume cha sheria kwa mtu yeyote aliyepewa kitalu cha uwindaji kumkodishia mtu mwingine. Licha ya ushahidi wa kukiuka sheria, Game Frontiers of Tanzania Ltd ilisalia na leseni yake na imepewa vitalu vya kuwinda katika kipindi cha 2013-18.

Mfano wazi wa ukiukwaji wa uwindaji ulitokea Mei mwaka 2014, ukihusisha kampuni inayoitwa Green Mile Safaris (GMS). Wakiwa katika safari ya kuwinda katika maeneo ya hifadhi ya Selous iliyopangwa na kampuni ya GMS mwaka 2012, kundi kutoka Falme za Kiarabu (UAE), mambo kadhaa ya uhalifu na yanayokiuka maadili ya uwindaji yalinaswa katika picha zilizopigwa na kampuni ya GMS yenyewe. Baada ya picha hizo kufichuliwa kwa Bunge la Tanzania, Waziri wa Maliasili na Utalii Lazaro Nyalandu alifutilia mbali leseni ya GMS. Tangu wakati huo kumekuwa na shinikizo kwa Serikali kubatilisha uamuzi huo na inaaminika kwamba kampuni ya GMS inaendesha shughuli zake tena chini ya jina la Shangri-La Safaris.

"Idara ya Wanyamapori imeshindwa kutekeleza wajibu wake wa kulinda na kuhifadhi viumbe hai wa kipekee wa Tanzania"

KIELELEZO CHA 1: IDADI YA NDOVU NCHINI TANZANIA HIFADHI ZA SELOUS NA RUAHA 1976-2013

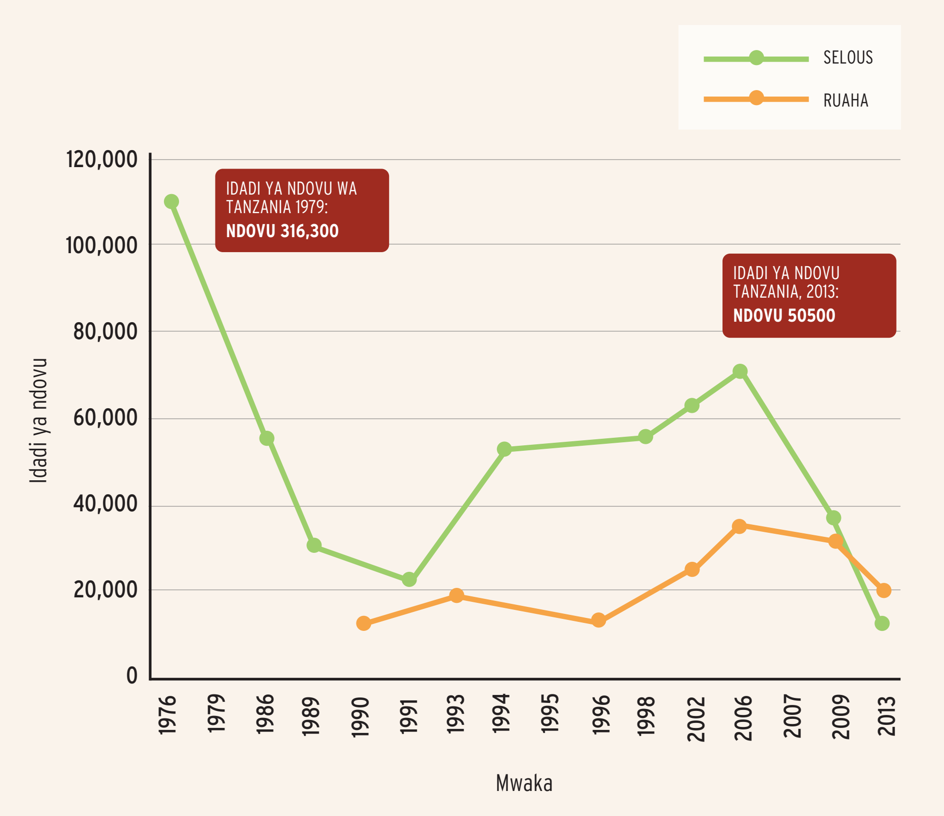

Wanyamapori (WD). Ujangili wa ndovu umekithiri zaidi katika hifadhi kama vile Selous, ikilinganishwa na hifadhi za taifa.

TANAPA inafadhiliwa vizuri kwa hivyo askari wake wa wanyamapori wana vifaa bora na ufanisi mkubwa. Ikilinganishwa na idara nyingine, Idara ya Wanyamapori inakabiliwa na tatizo la kiwango kidogo cha pesa ambazo hazitoshi kulinda eneo lenye ukubwa mara tano zaidi ya lile la hifadhi za taifa. Kwa wastani, kuna askari wa wanyamapori mmoja kwa kila eneo la ukubwa wa kilomita 168 mraba, huku kiwango kinachopendekezwa ni askari mmoja kwa kila kilomita 25 mraba.[41]

Hali imedorora zaidi kutokana na kuhusika kwa baadhi ya askari wa wanyamapori katika ujangili. Mapema mwaka 2014, Wizara iliwaachisha kazi askari 21 wa wanyamapori kwa sababu ya kushirikiana na majangili kufuatia uchunguzi wa ndani uliofanywa.[42]

Mawaziri waliofuata wamejitahidi kukabiliana na mazoea ya ndani ya Idara ya Wanyamapori na wakati mwingine maamuzi ya waziri hukosolewa na Katibu wa Kudumu au Mkurugenzi wa Idara ya Wanyamapori kutokana na utata na mgongano wa itifaki ya uon-gozi. Wakurugenzi wa Idara ya Wanyamapori hubadilishwa kwa kasi ya kushangaza; kuanzia mwaka 2007, kumekuwa na teuzi nane, huku nusu ya teuzi hizi zikiwa ni katika kiwango cha 'kaimu' kwa vipindi virefu. Hii ina maana kwamba maamuzi yanahairishwa kwa miezi kadhaa, wakati mwingine miaka kadhaa. Ni nadra kwa wafanyakazi wenye utovu kuachishwa kazi bali wao hupewa majukumu mengine.

Kutokana na uhaba wa rasilimali, ufisadi na mazoea, Idara ya Wanyamapori imeshindwa kutekeleza wajibu wake wa kulinda na kuhifadhi wanyamapori wa kipekee wa Tanzania, na hivi sasa idara haiko katika hali nzuri ya kutekeleza wajibu huu.

Utendakazi wa MNRT umekosolewa vikali na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali mara kadhaa. Mwaka 2013, ukaguzi ulionyesha kwamba MNRT ilishindwa kutekeleza wajibu wake wa kutekeleza sheria za wanyamapori, ukosoaji huu ulielekezwa kwa Idara ya Wanyamapori kwa kuruhusu vitalu vya mgao wa uwindaji kuongezwa mara kadhaa na kuripoti visa vichache vya ujangili. Ukaguzi huo uligundua kwamba Idara ya Wanyamapori haikufanya uchambuzi rasmi ili kutambua na kuweka kwenye ramani maeneo yaliyokuwa katika hatari ya ujangili na kwamba doria zilikuwa tendaji wakati wa dharula.[43] Pia ilibainika kwamba usimamizi wa akiba ya pembe za ndovu na bidhaa nyingine za wanyamapori ulikuwa duni, huku kiwango kikubwa cha pembe za ndovu zikipotea katika hali isiyoeleka.[44]

SERA YA PEMBE ZA NDOVU

Kufuatia ushahidi wa ongezeko la ujangili dhidi ya ndovu tangu mwaka 2006, Serikali ya Tanzania imejaribu mara tatu kupata kibali kutoka kwa CITES ili iuze akiba yake ya pembe za ndovu. Wakati wa hatamu ya Rais Kikwete serikali yake imetafuta kukubaliwa kuuza pembe za ndovu katika kila kikao cha CITES. Sera hii imesababisha ukandamizaji wa habari kuhusu ujangili na idadi ya ndovu.

Kabla ya Kikao cha CITIES cha mwaka 2007, shirikika la EIA liliwasilisha matokeo ya utafiti wake kwa Waziri wa Maliasili na Utalii, Jumanne Maghembe, matokeo yaliyoonyesha kushiriki kwa viongozi mbalimbali wa Serikali katika biashara haramu ya pembe za ndovu, huku mfanyabiashara mmoja akisema kwamba hangeweza kununua kiasi kikubwa cha pembe za ndovu alipozihitaji kutoka kwa afisa mkuu wa serikali wa Idara ya Wanyamapori katika hifadhi ya Selous. Hatimaye Tanzania iliondoa pendekezo lake.

Mwaka 2010, wakati kulikuwa na ongezeko la ujangili katika hifadhi ya Selous na kunaswa kwa shehena ya tani 11 za pembe za ndovu mwaka 2009 nchini Vietnam na Ufilipino kutoka Tanzania, Serikali ilijaribu tena kutafuta idhini ya kuuza pembe za ndovu. Wakati huu pendekezo lilifika katika kikako cha CITES lakini lilibwagwa chini kupitia kura iliyopigwa. Jaribio la tatu lilifanywa mwaka 2013, kwa mara nyingine lilipuuza makusudi kiwango cha janga la ujangili unaoikabili nchi. Nchi ilipogundua kwamba haingepata uungwaji mkono wa kutosha, pendekezo liliondolewa kabla ya kikao cha CITES.

Tangu wakati huo kumekuwa na dalili kwamba Serikali ya Tanzania inajaribu kuongeza juhudi za kukabiliana na ujangili na biashara ya pembe za ndovu. Kwa mara ya kwanza katika miaka ya hivi karibuni, serikali ya Tanzania ilinasa pembe za ndovu nyingi sana ndani ya nchi katika mwaka 2013 kuliko zile zilizonaswa katika nchi nyingine. Katika mwaka huo huo, operesheni ya kukabiliana na ujangili iliyoitwa Operesheni Tokomeza Ujangili ilizinduliwa kwa amri ya Rais, aliyeitangaza mapema mwaka huo. Awali, operesheni hiyo iliyohusisha ofisi mbalimbali za serikali ilionekana kufanikiwa, na kutia nguvuni zaidi ya washukiwa 900 na kufanikiwa kunasa pembe za ndovu na bunduki. Hata hivyo, iilipata pigo kubwa kutokana na msururu wa ukiukwaji wa haki za binadamu uliotekelezwa na jeshi la kulinda nchi dhidi ya jamii za wafugaji. Matokeo yake yalikuwa ni kuahirishwa kwa operesheni hiyo kabla ya washukiwa wa ngazi ya juu kutiwa mbaroni na Waziri Kagasheki alilazimika kujiuzulu, hatma ambayo Waziri wa Ulinzi, ambaye askari wake walitekeleza dhulma hii haikumpata.

Mwanzoni mwa mwaka 2014, Serikali ya Tanzania hatimaye ilikubali kiwango cha janga la ujangili na ilitoa takwimu zilizowashangaza wengi za utafiti wa idadi ya ndovu katika hifadhi za Selous na Ruaha-Rungwa kwa namna wazi ambayo haikutarajiwa. Katika mahojiano ya televisheni, Rais Kikwete alibadilisha nia na kuomba marufuku ya biashara ya pembe za ndovu, akisema kuwa kulegeza marufuku hiyo kungehalalisha ujangili.[45] Waziri wa sasa, Lazaro Nyalandu, ameomba usaidizi na ufadhili zaidi wa angalau Dola milioni 50 kutoka kwa jumuiya ya kimataifa, kugharamia shughuli za kupambana na ujangili, na amerejesha mpango wa kubakisha mapato katika hifadhi ya Selous.

Hata hivyo, matatizo ya kimfumo yapo katika ofisi zilizopewa jukumu la kupambana na ujangili na magendo ya pembe za ndovu ambao kama hautatafutiwa mwafaka, utafanya hali kuwa mbaya zaidi.

HAPA CHINI:
Pembe za ndovu zilizonaswa Hong Kong mwaka 2003.

KUHUSIKA KWA WANASIASA

Watu wafuatapo, wote wenye uhusiano wa chama cha CCM, wametajwa katika vyombo vya habari nchini Tanzania au Bunge kwa kushiriki katika biashara ya pembe za ndovu:

- mwaka 2008, polisi walipekua lori kusini mwa Tanzania na kupata shehena ya pembe za ndovu. Gari hilo lilimilikiwa na Usangu Safaris, kampuni ya uwindaji inayomilikiwa na familia ya Nawab Mulla, Mwenyekiti wa CCM mkoa wa Mbeya;[46]

- mwaka 2013, Katibu Mkuu wa CCM, Abdulrahman Kinana alitajwa Bungeni kwa madai ya kuhusika katika biashara ya magendo ya pembe pembe za ndovu kutoka Tanzania kwenda Vietnam mwaka 2009, kwa sababu ya kumiliki moja ya kampuni za meli zilizohusika katika kusafirisha shehena hiyo. Alikanusha madai hayo;[47]

- mwaka 2013, Waziri wa Maliasili na Utalii, Mhe. Khamis Kagasheki, alitaja Wabunge wanne wa chama cha CCM kwa shutuma za ujangili wa ndovu. Wabunge wote walikuwa kutoka kusini mwa Tanzania ambako hifadhi ya Selous inapatikana. Walioshutumiwa walikuwa Faith Mitambo (Mbunge wa Liwale), Miriam Kasembe (Mbunge wa Massassi), Mtutura Abdallah Mtutara (Mbunge wa Tunduru Kusini) na Vita Kawawa (Mbunge wa Namtumbo).[48]

WASIA ULIOSAHAULIWA

Mwaka 1961, rais wa kwanza wa Tanzania na mwanzilishi wa chama tawala cha CCM, Mwalimu Julius Nyerere, alitoa hotuba ya kihistoria katika kikao cha Uhifadhi wa Mazingira na Maliasili ambacho kilijulikana kama Azimio la Arusha. Hotuba hiyo ilichochea mwito wa haja kubwa ya kuhifadhi urithi wa asili wa Afrika.

Azimio linasema: "Uhai wa wanyamapori ni sula linalotuhusu sana sote barani Afrika. Viumbe hawa wakiwa wanaishi maeneo ya mapori, sio muhimu tu kama chanzo cha maajabu na mvuto, bali ni sehemu muhimu ya maliasili yetu na mustakabali na uhai wetu. Katika kukubali dhamana ya wanyamapori wetu, tunatamka kwa dhati kwamba tutafanya kila tuwezalo ili kuhakikisha kwamba vitukuu wetu wataweza kufurahia urithi huu mwingina wa thamani."

Hatimaye Nyerere alifanyia maneno haya kazi. Akiwa anakabiliwa na ujangili uliokithiri mwisho mwa miaka 1980, aliona tatizo la ujangili kama tisho la usalama na alimhamisha Costa Mlay, wa Idara ya Usalama, hadi katika Idara ya Wanyamapori kufuatilia biashara haramu ya pembe za ndovu. Mlay alifanywa Mkurugenzi wa Idara ya Wanyamapori mwaka 1989 na – kwa usaidizi wa Neyere kisha, Rais Mwinyi – alizindua Operesheni Uhai ili kukabili ujangili na kuvuruga usafirishaji wa pembe za ndovu kwa kufunga barabara zilizoelekea katika viwanja vya ndege, bandari na mipaka. Mwaka 1989, Tanzania, chini ya uongozi wa Mlay, iliwasilisha pendekezo lililopitishwa baadaye katika kikao cha wanachama wa CITES mjini Lausanne ili kuorodhesha ndovu wa Afrika katika Kiambatisho cha I, pendekezo hili lilipitisha marufuku ya biashara ya pembe za ndovu kote duniani.

Hatimaye Nyerere aliyafanyia kazi maneno haya kwa vitendo. Akiwa anakabiliwa na ujangili uliokithiri mwishoni mwa miaka ya 1980, aliona tatizo hilo kama tishio la usalama na akazindua Operesheni Uhai nchini kote ili kukabiliana na ujangili. Pia Serikali yake iligundua kwamba tishio hilo lingeendelea huku biashara haramu ya pembe za ndovu ikiendelea. Mwaka 1989, Tanzania iliwasilisha pendekezo lililopitishwa baadaye katika kikao cha CITES ili kuorodhesha ndovu wa Afrika katika Kiambatisho cha I, kufuatia pendekezo hili marufuku ya biashara ya pembe za ndovu kote duniani ilipitishwa.

Kuna haja tena ya moyo huu kwa sababu Tanzania inakabiliwa na tishio sawa na lile la miaka ya 1980.

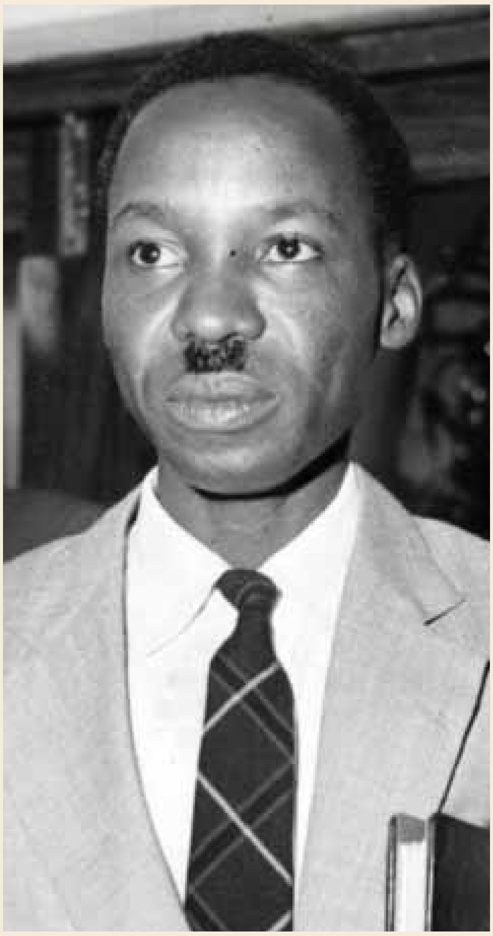

© Public domain / UK National Archives

JEDWALI LA KESI:

Nambari ya kesi nchini Tanzania	Maelezo ya kesi	Mustakabali wake kufikia Oktoba 2014
ECO 03/2009, ECO 04/2009 (Tanzania, Vietnam, Ufilipino)	Wafanyabiashara sita kutoka kwa mawakala wa mizigo nchini Tanzania walishtakiwa kwa kosa la kuuza pembe za ndovu nchini Vietnam na Ufilipino mwaka 2009. **Kiasi cha pembe za ndovu:** tani 11 takriban ndovu 1640 (kilo 6.7 kwa kila ndovu)	Inaonekana upande wa mashataka umeshindwa kuendelea.Washukiwa waliachiwa huru. Mawakala waliotuhumiwa walirejeshwa kwenye orodha ya mawakala wa mizigo.
ECO 08/2010 (Dar, Zanzibar, Hong Kong)	Mchina Huang Guo Lin, maarufu "Alimu", alishtakiwa na Zanzibar associates kwa kusafirisha pembe za ndovu kwenda Hong Kong. **Kiasi cha pembe za ndovu:** kilo 1,504.4 takriban ndovu 225	Huang aliachiliwa kwa dhamana; bado kesi inaendelea kusikilizwa miaka minne baa ya kosa kufanyika.
ECO 01/2011 (Zanzibar, Vietnam)	Li Guibang **Kiasi cha pembe za ndovu:** kilo 2,005.6 takribani ndovu 300	Alilakamatwa Januari 2011, alifikishwa mahakamani kujibu mashtaka kuhusu pembe zilizonaswa Agosti 2009 nchini Vietnam. Machi mwaka 2011, aliachiliwa kwa dhamana ya Tsh milioni 80; bado kesi imepangwa kusikilizwa lakini hajafika mahakamani. Zanzibar shipper Ramadhan Makame Pandu charged. Prosecution ongoing.
ECO 10/2011 (Zanzibar, Malaysia)	Kunaswa kwa pembe za ndovu katika Bandari ya Malindi, mjini Zanzibar, ambazo zilitoka Dar es Salaam na zilikuwa zikisafirishwa kwenda Malaysia. **Kiasi cha pembe za ndovu:** kilo 1,895 takriban ndovu 283	Msafirishaji wa shehena kutoka Zanzibar Ramadhan Makame Pandu alishtakiwa. Kesi inaendelea.
ECO 08/12 (Dar, Hong Kong)	Mtanzania Hassan Othman na wengine walishatakiwa kwa tuhuma za magendo ya pembe za ndovu zilizonaswa mjini Hong Kong, zikiwa zimefichwa ndani ya mbegu za alizeti. **Kiasi cha pembe za ndovu:** kilo 1,300 takriban ndovu 194	Othman yuko kizuizini, kesi inaendelea mahakamani, kumekuwa na ucheleweshaji katika ombi la kutafuta usaidizi wa kisheria kutoka Hong Kong.
ECO 06/2013 (Tanzania) na 07/2013 (Malawi)	Matukio mawili yaliyohusiana ya pembe zilizonaswa, za kwanza nchini Malawi na nyingine nchini Tanzania. Afisa wa uvuvi jijini Dar, Bw. Selamani Isanzu Chasama/Chassema alitiwa mbaroni **Kiasi cha pembe za ndovu:** kilo 3,729 Takriban ndovu 557	Selemani Isanzu Chasama yuko kizuizini, kesi inaendelea. Ombi lilitumwa Malawi ili Msafirishaji Charles Kaunda ahukumiwe katika nchi aliyofanya kosa.
ECO 13/2013 (Mikocheni jijini Dar) na ECO 19/2013 (Zanzibar) na ECO 21/2014 (washukiwa wa ziada Watanzania), na ECO 23/2014 (Washukiwa Wachina/Wazanzibari)	Novemba 2013; wafanyakazi watatu wa Kichina walitiwa mbaroni kwa kupatikana na kilo 1,899 za pembe za ndovu katika nyumba moja mtaani Mikocheni. Pembe nyingine zilinaswa katika Bandari ya Malindi nchini Zanzibar na kusababisha kukamatwa kwa Wazanzibari. Mwaka 2014, Watanzania wawili walikamatwa kwa kosa ka kuuza pembe za ndovu. Pia, mashtaka yalifunguliwa dhidi ya watuhumiwa watatu waliotoroka **Kiasi cha pembe za ndovu:** kilo 4,814 Takriban ndovu 719	Kesi ya wafanyakazi wa Kichina watatu inaendelea waliotiwa mbaroni katika eneo la tukio. Inasemekana Wazanzibari walihamishwa hadi Tanzania Bara kushtakiwa mahakamani. Wauzaji wawili Watanzania wako kizuizini. Watuhumiwa muhimu wa kesi ECO 23/2014 walitoroka nchini, na ilani za INTERPOL zimetolewa.
ECO 02/2014 (Bandari ya Dar)	Desemba mwaka 2013: Mchina kwa jina Yu Bo na mshirika wake Mtanzania walikamatwa katika bandari ya Dar, wakati wa ziara ya Wanamaji wa Uchina, wakiwa na meno 81 ya ndovu. **Kiasi cha pembe za ndovu:** kilo 303 Takribani ndovu 45	Mashtaka dhidi ya mtanzania yalitupiliwa mbali lakini Yu Bo alipatwa na hatia Machi 2014. Faini aliyotozwa ya Tsh bilioni 9.78 (sawa na mara 10 zaidi ya thamani ya pembe hizo, kulingana na hesabu katika soko nyeusi) haikulipwa na alihukumiwa kifungo cha miaka 20.

Jumla ya kesi hizi:

tani 26.5 za pembe za ndovu au ndovu 3963 waliouawa
Mshukiwa mmoja amepatikana na hatia mahakamani

© Adeliepenguin | Dreamstime.com

"Kufikia Oktoba mwaka 2014, ni kesi moja tu ambayo hukumu ya kifungo cha kutumikia gerezani imetolewa"

UTAFITI WA KESI ZA TANZANIA - MAGENGE YA MAGENDO YA PEMBE ZA NDOVU

Ndovu wa Tanzania wanaangamizwa kwa kasi ili kukidhi mahitaji ya masoko makubwa ya pembe za ndovu barani Asia, hususan Uchina. Haya ni makosa ya jinai dhidi ya mazingira ya muongo uliopita.

Mitandao mikubwa ya uhalifu inayojumuisha majangili wa Tanzania na walanguzi, maafisa fisadi na Wafanyabiashara kutoka Uchina wanajilimbikizia faida za mamilioni ya madola kila mwaka, huku kiasi kikubwa kikiwaendea wafanyabiashara haramu wa Uchina. Mitandao hii iko mikoani kama vile hifadhi ya Selous, vituo vya ukusanyaji na bandari za kusafirishia nchini Tanzania, wafanyabishara wa magendo katika nchi za usafirishaji na wauzaji katika soko la Uchina.

Hadi hivi karibuni, jitihada za ofisi za utekelezaji nchini Tanzania zikishirikiana na wenzao kutoka Asia za kukabiliana na kutibua mitandao hii ya uhalifu hazijatosha na hazijafanikiwa kikamilifu. Hii inadhihirika kupitia kushindwa kwa ofisi za Tanzania kugundua na kunasa kiasi kikubwa cha pembe za ndovu zinazosafirishwa kutoka nchini.

Tanzania ni ya kipekee kwa sababu karibu shehena zote za pembe za ndovu zinazosafirishwa nje ya nchi ni pembe ghafi zilizofichwa katika makasha yanayosafirishwa kupitia bandari tatutu; Dar es Salaam, Zanzibar na Mombasa katika nchi jirani ya Kenya. Licha ya viwango hivi vikubwa vinavyohitaji kushughulikiwa kwa dharura, kufikia mwaka 2013 pembe nyingine za ndovu kutoka Tanzania zilinaswa nje ya nchi kuliko zilizonaswa ndani ya nchi.[49]

Hii imekuwa ndiyo hali halisi kwa zaidi ya muongo mmoja. Mwaka 2010, iliripotiwa kuwa tangu mwaka 2002 pembe zote za ndovu, zaidi ya tani moja, zilizonaswa zilizohusu Tanzania zilinaswa baada ya kuondoka nchini, ikiwa ni thuluthi mbili ya jumla ya uzani wa pembe zote za ndovu zilizonaswa katika visa vilivyohusisha Tanzania.[50] Takwimu za Idara ya Wanyamapori zinaonesha kwamba kuanzia mwaka 2009-14 tani 22.6 za pembe za ndovu zilinaswa ndani ya Tanzania.[51] Hifadhidata ya EIA ya visa vikubwa vya pembe za ndovu zilizonaswa kote duniani inaonyesha kwamba katika kipindi hicho, tani 40.7 za pembe za ndovu kutoka Tanzania zilinaswa nje ya nchi.[52] Hali kama hii inaonyesha uzembe na ufisadi uliokithiri katika udhibiti wa bandari za Tanzania.

Mbali na wingi wa pembe za ndovu zinazosafirishwa nje ya Tanzania bila

© Alex Hofford

kizuizi chochote, mamlaka husika zinaponasa kiasi kikubwa cha pembe za ndovu ndani ya nchi kwa kawaida wahusika wakuu huwa hawatiwi kizuizini na ni nadra kuwapata watuhumiwa na hatia kwa sababu ya mchakato mgumu wa mahakama usioeleweka. Takwimu za Idara ya Wanyamapori zinaonyesha kuwa kuanzia mwaka 2001-09, kati ya visa 118 vya watu waliotiwa mbaroni na tani 12 za pembe ghafi za ndovu ni visa 10 pekee vilivyohukumiwa, huku faini ikiwa ni wastani ya Dola 110 na hukumu kati ya miezi 18-60.[53] Takwimu za hivi majuzi kutoka Idara ya Wanyamapori kati ya mwaka 2010-14 zinaonyesha kuimarika kwa idadi ya kesi zinazofikishwa mahakami, au hata adhabu zinazotolewa. Kesi 2899 kati ya watuhumiwa 5675, kesi 44 zilishia kuwahuku watuhumiwa 128 kifungo cha jela, wastani wa muda kutumikia kifungo ukiwa miezi 14. Kesi nyingine 1,181 ziliishia kutozwa faini kwa watuhumiwa 1,567 kutozwa wastani wa TSh 475,000 (Dola 275). EIA imekuwa ikifuatilia kesi zinazohusishwa na pembe nyingi za ndovu zinazonaswa na zinazohusu Tanzania tangu mwaka 2009; Kufikia Oktoba 2014, hukumu ya kutumikia kifungo cha jela imetolewa mara moja tu katika kesi moja (tazama Jedwali).

Njia ya Kusafirishuwa Magendo - kutoka Selous hadi Uchina

Kwa sababu ya utekelezaji usiodhabiti na viwango vya ugunduzi wa chini kupindukia, pamoja na ukosefu wa mashtaka yaliyo na msingi dhabiti, ni bayana kwamba makundi ya ujangili yamelenga wanyamapori wa Tanzania kwa ukatili mkubwa. Faida inayotokana na uuzaji wa pembe za ndovu ni kubwa na uwekezekano wa kukamatwa uko chini. Tatizo hili halipo Tanzania pekee; wahusika wa shehena kubwa za pembe za ndovu zilizonaswa nchini Kenya, Vietnam, Hong Kong, Ufilipino, Sri Lanka na Uchina huwa ni nadra kushtakiwa. Katika ugavi wa biashara ya pembe za ndovu, kutoka maeneo ya vijijini hadi masoko ya mwisho katika miji mikubwa ya Uchina, ufisadi ni muhimu katika kuwezesha biashara hii.

Katika miaka mitano iliyopita, biashara ya usambazaji kutoka hifadhi ya Selous na masoko kuu nchini Uchina imeibuka kuwa njia kubwa zaidi ya usafirishaji ya pembe haramu za ndovu kote ulimwenguni.

Safari huanza katika vijiji kadhaa viungani mwa hifadhi ya Selous kusini mwa Tanzania. Katika vituo muhimu kama vile Mloka, Tunduru, Namtumbo, Liwale na Kilwa, wafanyabiashara wa ngazi ya chini, kwa kawaida kutoka Dar es Salaam, huagiza pembe za ndovu kutoka kwa majangili wa maeneo haya, na hata kuwauzia silaha. Katika baadhi ya matukio, majangili hutoka maeneo mengine hulipwa na waangalizi wa maeneo haya, ikiwa ni pamoja na maafisa wa serikali. Katikati ya mwaka 2014, kundi la majangili kutoka Arusha kaskani mwa Tanzania walilipwa na askari polisi mjini Mloka, sehemu kuu ya kuingia Hifadhi ya Wanyamapori ya Selous. Askari polisi hao waliwapa silaha na kusafirisha pembe hizo za ndovu kutoka kwa majangili hao baada ya majangili hao kuua ndovu watano. Mara nyingi meno ya ndovu hukatwa katika vipande na kufukiwa mpaka wanunuzi wawasili.

Pembe nyingi za ndovu zinazowindwa katika hifadhi ya Selous husafirishwa

HAPO JUU:
Pembe za ndovu kutoka Selous zikiuwa, mwaka 2010.

HAPO JUU:
Mwaka 2013, uvamizi katika nyumba ya makazi mtaa wa Mikocheni mjini Dar es Salaam ulipata kilo 1,899 za pembe za ndovu.

hadi Dar es Salaam, aidha katika barabara kuu inayoelekea kaskazini au baharini kwa kutumia majahazi ya kawaida. Pikipiki zinazotumia vichochoro husafirisha pembe za ndovu hadi maeneo zinapochukuliwa karibu na barabara kuu. Kutoka hapo aidha pembe hizo husafirishwa katika magari ya kibinafsi, aghalabu yenye sehemu maalum zilizojengewa ndani, au katika mabasi ambayo hupata pesa zaidi kwa kusafirisha pembe za ndovu kuliko abiria.

Pembe ghafi za ndovu zikifika Dar es Salaam kutoka kusini mwa nchi, kwa kawaida huwekwa katika makazi viungani mwa jiji. Kiasi kikubwa cha pembe za ndovu kinapoagizwa, hiki kiwango kidogo huwekwa pamoja, aghalabu katika mabohari katika maeneo ya viwandani kama vile Changombe karibu na bandari, lakini wakati mwingine katika viwanja vya majumba yaliyojitenga.

Magendo ya pembe za ndovu hupakiwa katika makasha ya kusafirishwa, kama bandari ya kusafirishia ni Dar es Salaam au Mombasa, au husafirishwa hadi Zanzibar ambapo huwekwa katika makasha iwapo Zanzibar ndio bandari ya kusafirishia. Njia zinazotumika kuficha zinafanana na shehena za kawaida ambazo husafirishwa kutoka Tanzania kuelekea Asia; plastiki chakavu, mazao ya kilimo kama vile mbegu za alizeti au maharage, na mazao ya baharini kama vile samaki waliokaushwa, mwani au makaka.

Mara nyingi, magendo ya pembe za ndovu husafirishwa kutoka Tanzania bila kizuizi chochote. Mtandao wa maafisa wa forodha na mawakala wa mizigo huhakikisha hati zote zimekamilishwa na maafisa wa forodha hulipwa. Makasha hupakiwa kwenye meli chache zinazotoka Afrika Mashariki zikielekea Asia ya Mashariki, kama vile CMA-CGM au Pacific International Lines. Njia za usafirishaji zinaweza kuhusisha msururu wa nchi za kusafirishia, kwa kawaida Milki ya Falme za Kiarabu na Malaysia, kabla ya kufika vituo muhimu vya kusafirishia, ikiwa ni pamoja na Haiphong nchini Vietnam, Manila nchini Ufilipino na Hong Kong. Kutoka bandari hizi pembe hizo haramu husafirishwa aidha majini au nchi kavu hadi soko la mwisho nchini Uchina.

Uchambuzi wa data na EIA wa pembe zilizonaswa unaonyesha ni mara ngapi njia hii imetumika na mbinu zilizotumika kwa muda wa miaka mitano iliyopita, huku kukiwa na mabadiliko machache kwa sababu ya shughuli za utekelezaji. Hata hivyo, tangu mwaka 2013 kumekuwa na ishara za kutia moyo za kuimarika kwa juhudi za kukabiliana na makundi yanayoendesha biashara ya pembe za ndovu nchini Tanzania. Katika mwaka huo, kwa mara ya kwanza pembe nyingi za ndovu zilinaswa ndani ya Tanzania kuliko zilizonaswa nje ya nchi. Halikadhalika, kundi dogo la maafisa watekelezaji wenye ari kutoka kitengo cha askari polisi na upelelezi wametibua mitandao kadhaa kupitia msururu wa mashambulizi katika mejengo jijini Dar es Salaam na bandarini. Bado haijulikani kama juhudi hizi zitaishia kwa watuhumiwa kushtakiwa na kuhukumiwa ili kuzuia makundi ya uhalifu kutekeleza ujangili au kama hii ni hali ya muda mfupi.

HAPA CHINI:
Dar es Salaam, bandari kubwa zaidi ya Tanzania: kivukio kikubwa za shehena za pembe za ndovu.

FAILI ZA KESI ZA EIA:

DNA ya pembe zilizonaswa inachukuliwa kutoka kwa pembe zilizonaswa zikisubiri kuharibiwa Ufilipino, Juni, 2013.

EIA imekuwa ikichunguza usafirishaji wa pembe za ndovu nje ya Tanzania tangu ongezeko la sasa la ujangili wa ndovu ulianza mwaka 2006.

Kwa kutumia upelelezi wa siri, upelelezi wa hivi karibuni ukiwa ni wa Septemba 2014, na uchambuzi wa kina wa matukio makubwa ya kunaswa kwa pembe za ndovu, EIA imechora taswira kamili ya namna viwango hivi vya shehena kubwa vya ujangili na magendo ya pembe za ndovu hutekelezwa na imetambua watu muhimu wanaohusika.

Katika uchunguzi wa hivi karibuni, EIA iligundua kwamba utekelezaji bora katika mwaka 2013 umekuwa na athari katika shughuli za baadhi ya makundi ambayo yanauza pembe za ndovu, ambayo yamekuwa maangalifu sana kwa sababu ya kunaswa kwa pembe nyingi za ndovu katika nyumba moja jijini Dar es Salaam mwezi Novemba 2013, zilizohusisha raia watatu kutoka Uchina, na hukumu ya miaka 20 ya kuhudumu jela aliyohukumiwa muuzaji wa Kichina Machi 2014.

Lakini kama uchambuzi wa kesi hiyo unavyoonyesha hapa chini, washukiwa wengi wanaochangia katika janga la ujangili nchini Tanzania hawajapatikana au hawajafunguliwa mashataka, na baadhi ya makundi yanayohusika sana hayajaadhibiwa.

Kunaswa kwa Shehena Katika Bandaru ya Haiphong na Manila

Machi 2009, maafisa wa forodha katika bandari kubwa ya Haiphong kaskazini mwa Vietnam walikagua kasha lililokuwa limetoka Dar es Salaam na kusafirishwa kupitia njia isiyoeleweka ya Umoja wa Falme za Kiarabu na Bandari ya Klang nchini Malaysia. Kasha lililosajiliwa kama lenye plastiki chakavu lilipatikana na tani 6.2 za pembe za ndovu, kiasi kikubwa cha shehena moja kuwahi kugunduliwa katika kipindi cha miaka saba.

Hata hivyo, iligunduliwa kwamba kasha lililonaswa nchini Vietnam ilikuwa moja kati ya matatu yaliyosafirishwa kutoka Dar es Salaam na kundi moja. Siku chache baadaye mengine mawili yalizuiliwa katika bandari ya Manila nchini Ufilipino, licha ya jaribio la kubadilisha maelezo ya bidhaa na eneo lilipokuwa likisafirishwa. Kasha lililonaswa Manila lilikuwa na tani 4.5 za pembe za ndovu, kumaanisha kwamba kundi lililohusika lilijaribu kusafirisha magendo ya tani 11 za pembe za ndovu kutoka Tanzania katika operesheni moja, kiasi kikubwa zaidi kuwahi kuripotiwa. Baadaye uchambuzi wa DNA wa pembe za ndovu nchini Ufilipino ulionyesha kwamba pembe hizo zilitoka hifadhi za Selous na Niassa.

Ilibainika kwa haraka kwamba kampuni ya Puja Ltd iliyosafirisha makasha yote matatu ilikuwa kampuni ya bandia. Mwezi Juni, maafisa sita kutoka Mamlaka ya Mapato Tanzania (TRA), ambayo hutekeleza majukumu ya forodha, walitiwa mbaroni kwa kushiriki njama ya kuruhusu makasha hayo kufichwa katika eneo la viwanda karibu na bandari na kuruhusu usafirishaji wake.

Mwezi uliofuata, watu sita waliohusishwa na kampuni nne za mizigo (Team Freight Tanzania, Kigoma MN Enterprises, Uplands Freight Forwarders na Nectar Logistics) zilizohusishwa na magendo hayo walikamatwa. Kampuni ya pekee iliyoshiriki katika usafirishaji wa makasha hayo ilikuwa Team Freight. Kwa mujibu wa vyanzo vya askari polisi, mmoja wa watuhumiwa wakuu alikuwa raia wa Kongo kwa jina Bavon Muyumba, aliyesafiri kutoka Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo na Tanzania. Kampuni ya Muyumba ndio ilishirikiana na kampuni mbili za mizigo kutoka Tanzania kusafirisha magendo hayo ya pembe za ndovu. Makasha hayo yaliagizwa na Shaaban Yasin Yabulula, Mkurugenzi Mtendaji wa Kigoma MN Enterprises, Desemba 19, 2008. Tarehe 23 Disemba , meli nambari CMA-CGM ilisafirisha makasha hayo matatu hadi ua unaomilikiwa na Team Freight Tanzania, katika barabara ya Bandari Road. Makasha hayo yalichukuliwa na kupakiwa kwenye meli. Stakabadhi za ankara na risiti za kuegesha makasha hayo matatu ziliandaliwa kwenye kompyuta inayomilikiwa na Team Freight. Makasha yalijazwa na kuidhinisha na kampuni ya Team Freight. Muyumba hakuwahi kutiwa mbaroni.

Uchunguzi uliofanywa na EIA uligundua kwamba Team Freight ilikuwa ikitumia nambari ya mawasiliano sawa na kampuni inayoiwa Mussa Enterprises, ambayo mwaka 2006 ilisaidia wapelelezi wa EIA kugundua magendo kwa sababu ya tajriba

yake katika kugundua magendo ya pembe za ndovu. Team Freight pia imetuhumiwa kwa ulaghai wa uuzaji wa madini ya shaba yanayosemekana kutoka Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo nje ya Dar es Salaam, tuhuma zinazoeleza uhusiano wake na Muyumba.

Mwaka 2013, baada ya watuhumiwa wote kuachiliwa kwa dhamana, kesi iliangaziwa tena wakati Mbunge kwa jina Abdulrahman Kinana, Katibu Mkuu wa chama tawala cha CCM, lituhumiwa kuhusika katika usafirishaji wa kasha lililokuwa likielekea Vietnam. Ilidaiwa kwamba kampuni kwa jina Sharaf Shipping Agency, inayomilikiwa na Kinana na wengine, iliandaa hati za usafirishaji. Kinana alikana madai hayo.[54]

Katika mwaka huo huo, taarifa za magazeti zilidai kesi hiyo ilitupiliwa mbali na mahakama kwa sababu ya ukosefu wa ushirikiano kutoka kwa seriakli ya Vietnam, ilhali ushirikiano kama huo uliwahi kutokea kuhusu shehena iliyonaswa Manila baada ya maafisa wa utekelezaji kutoka Tanzania waliporuhusiwa kuona pembe za ndovu zilizonaswa na hati husika bila tatizo mwaka 2010.

Mwaka 2014, kampuni za mizigo zilizotuhumiwa katika kesi hiyo zilirejeshwa kwenye orodha ya TRA ya mawakala wa mizigo wenye kibali cha kuhudumu baada ya kusimamishwa 2009. Faili ya kesi hiyo iliripotiwa kupotea na inaonekana kwamba hakuna yeyote atashtakiwa. Miaka mitano baada ya shehena kubwa zaidi ya pembe za ndovu kunaswa, hakuna jitihada zozote zimefanywa ili kukamilisha uchunguzi na kuwatambua watuhumiwa wakuu, hata wawezeshaji kama maafisa wa TRA na mawakala wa mizigo hawajashtakiwa.

Kwa mujibu wa CITES, shehena kubwa za pembe za ndovu zilizonaswa "zinatoa fursa bora kwa wahusika wa biashara hii ya magendo kutambuliwa na kushtakiwa mahakami. Mara nyingi nafasi kama hizi huwa hazitumiwi ipasavyo".[55] Huu ni mfano wa udhaifu katika upande wa utekelezaji haki.

Kunaswa kwa Shehena ya Pembe za Ndovu Mtaani Mikocheni

Ijapokuwa kisa cha Haiphong na Manila kinaonyesha mapungufu ya utekelezaji ya vyombo vya dola, kisa cha kunaswa kwa shehena kubwa ya meno ya ndovu kilichotokea katika nyumba ya makazi jijini Dar es Salaam mwishoni mwa 2013 ni ushuhuda wa operesheni yenye ufanisi mkubwa wa polisi wa Tanzania na ofisi za ujasusi katika kuvuruga biashara ya magendo ya pembe za ndovu.

Tarehe 2 Novemba, 2013 polisi walivamia jumba moja mataa wa Mikocheni B kitongoji cha Dar es Salaam na wakafanikiwa kupata pembe 706 za ndovu zenye uzani wa zaidi ya tani 1.8. Raia watatu wa Kichina waliopatikana katika nyumba hiyo- Huang Gin, Xu Fujie na Chen Jinzhan - walizuiliwa katika eneo la tukio baada ya kujaribu kuwapa askari waliowakamata rushwa ya Dola 50,000. Aidha, katika nyumba hiyo kulikuwa na kiasi kikubwa cha pesa, mizani na gari la aina ya basi ndogo lililokarabatiwa mahsusi lenye sehemu za kuficha pembe na vibao viwili vya nambari za usajili wa magari. Pembe hizo zilikuwa katika harakati ya kupakiwa katika magunia yaliyokuwa na makaka ya konokono na vitunguu saumu ili kuzificha pembe za ndovu.

Uvamizu huu ulitokana na kazi ngumu ya ujasusi na kufuatilia washukiwa iliyofanywa na askari polisi kwa miezi kadhaa. Baada ya nyumba kuchunguzwa ilibainika kwamba kampuni kwa jina Evergo International iliendesha shughuli zake katika nyumba hiyo na hati zilizopatikana zilionyesha kwamba shehena za kwanza zilikuwa zimesafirishwa kutoka Zanzibar. Kwa mujibu wa habari za upelelezi, tarehe 13 Novemba makasha yaliyokuwa yakisubiri kupakiwa kwenye meli ya Kota Hening katika bandari ya Zanzibar kusafirishiwa Ufilipino kabla ya kusafirishwa kwenda Uchina yalikaguliwa. Pembe 1,023 za ndovu zenye uzani wa tani 2.9 zilizofichwa ndani ya makaka ya konokono zilipatikana ndani ya kasha hilo. Watu sita, walitiwa nguvuni nchini Zanzibar kufuatia ugunduzi huo, huku washukiwa wawili kati ya sita wakiwa ni maafisa wa TRA na wawili waliohusishwa na kampuni ijulikanayo kama Island Sea Food, ambayo ilikuwa wakala wa usafirishaji.

Mei 2014, kesi hiyo ilipanuliwa zaidi Watanzania wawili - Salvius Matembo na Julius Manase - walipokamatwa jijini Dar es Salaam baada ya kusakwa na polisi kwa kusambaza pembe 706 za ndovu zilizogunduliwa katika nyimba moja mtaa wa Mikocheni. Matembo, ambaye ni mkazi wa eneo la Mbezi jijini Dar es Salaam lakini ambaye ni mzaliwa wa kusini mwa Tanzania, alikiri kuhusika katika biashara ya pembe za ndovu tangu miaka ya 1990; kufikia mwaka 2005, alikuwa wakala muhimu akinunua pembe za ndovu kutoka kwa watu aliowajua katika maeneo ya kusini mwa Tanzania na kuziuza kwa wateja kutoka Asia wanaoishi jijini Dar es Salaam.

Kupitia operesheni hii iliyoongozwa na ujasusi wa hali ya, askari polisi wa Tanzania walitimbua mtandao muhimu unaojumuisha maeneo ya kusini mwa Tanzania, Dar es Salaam na Zanzibar. Katika nyumba iliyo mtaani Mikocheni, watuhumiwa walitumia biashara ya kuagiza vitunguu saumu na asidi ya limau kutoka Uchina na Kusafirisha samaki wa bahari ili kuficha shughuli zao za biashara ya pembe za ndovu na kueleza kutuma na kupokea mizigo. Uchunguzi wa kampuni unaonyesha uhusiano kati ya Evergo na kampuni nyingine inayoitwa YQP International huku kampuni kadhaa zikiwa Hong Kong na Uchina. Msururu wa malipo uliofanyika baina ya kampuni mbalimbali, huku dola nusu milioni taslimu zikilipwa katika mojawapo wa akaunti husika kwa siku moja.

Uchambuzi wa kesi unaonesha kwamba ingawa raia watatu wa Uchina walizuiliwa katika nyumba ambayo ilihusika katika jaribio la magendo ya pembe za ndovu, wao si viongozi wa kundi hilo la biashara haramu. Vile vile, wafanyakazi wa kampuni ya Island Sea

Raia wa Uchina waliotiwa mbaroni wakati wa uvamizi katika nyumba moja mtaa wa Mikocheni, Dar Novemba, 2013.

© ITN

Pembe 781 kutoka Tanzania zilizonaswa nchini Malawi, Mei 2013.

© MRA

Food walipanga usafirishaji wa shehena kutoka Zanzibar huku wakiwaficha wamiliki halisi wa pembe hizo za ndovu.

Kumbukumbu za mahakama zinaonyesha kuwa, watuhumiwa wakuu ni Deng Jiyun, Zhang Mingzhi, wote raia wa Uchina, na Idris Kai Hamisi kutoka Zanzibar.[56] Inaaminika kwamba Deng ni mfanyakazi wa zamani katika ubalozi wa Uchina nchini Zanzibar. Kesi hii ilipofichuliwa, watatu hao walikimbilia Uchina. Zhang na Deng wameorodheshwa kwenye hifadhidata ya orodha ya ilani nyekundu ya INTERPOL ya watu wanaosakwa.[57]

Njia ya Malawi

Njia ya mmagendo ya pembe za ndovu kutoka Tanzani iligunduliwa mwaka 2013 wakati lori lilikaguliwa katika nchi jirani ya Malawi na likapatikana na pembe za ndovu. Tarehe 24 Mei, 2013 kikosi cha barabarani cha Mamlaka ya Mapato ya Malawi kilipekua lori katika eneo kati ya Bwengu na Phwezi. Dereva alisema kwamba lori lilikuwa likisafirisha saruji kutoka Tanzania. Baada ya kukaguliwa, pembe 781 za ndovu zenye uzani wa tani 2.6 zilipatikana zikiwa zimefichwa chini ya mifuko ya saruji.[58]

Lori likimilikiwa na kuendeshwa na Charles "Chancy" Kaunda. Aliendesha lori hilo kutoka Lilongwe hadi Dar es Salaam nchini Tanzania, safari iliyomchukua angalau saa 20, ambapo alichukua pembe hizo za ndovu kutoka nyumba moja ya makazi. Akiwa njiani kurudi, alifanikiwa kuvuka mpaka wa Songwe bila ugumu wowote na alikuwa safarini kurudi Lilongwe aliposimamishwa na maafisa wa kitengo cha barabarani cha Mamlaka ya Mapato ya Malawi (MRA).

Uchunguzi uliofanywa na serikali ya Tanzania ulibaini kuwa nyumba ambayo pembe hizo za ndovu zilitolewa ilikuwa mtaa wa mabwenyenye; Mbezi Makabe, ambapo nyumba kama hizo hugharimu kodi ya dola Dola 3,000 kwa mwezi. Uvamizi uliofanywa katika nyumba hiyo ulifanikiwa kunasa pembe 347 za ndovu zenye uzani wa takriban tani moja na mifuko ya saruji. Mwenye nyumba ambaye alikuwa afisa wa uvuvi kwa jina Selemani Isanzu Chasama,

Pembe zilizonaswa nchini Malawi zilionekana zilitoka katika nyumba hii mtaa wa Mbezi jijini Dar es Salaam.

aliwekwa kizuizini. Alipohojiwa, alidai kwamba aliendesha shughuli hizo kwa niaba ya Mbunge wa CCM.

Utafiti wa baadaye unaonyesha kwamba Kaunda ni mkurugenzi wa kampuni inayopatikana jijini Lilongwe ya kukodisha magari. Vyanzo vya ndani vinadai kwamba kampuni hii inamilikiwa na wafanyabiashwa wa asili ya Kichina wanaoishi jijini Lilongwe, na kaunda anatumiwa kuficha wamiliki halisi. Hii si mara ya kwanza nchi ya Malawi imetumiwa kama kituo cha kusafirisha nje pembe za ndovu; utafiti wa kina uliofanywa na EIA mwaka 2002 ulionyesha kwamba kuna makundi makubwa ya biashara ya magendo mjini Lilongwe ambayo

FAILI ZA KESI ZA EIA:

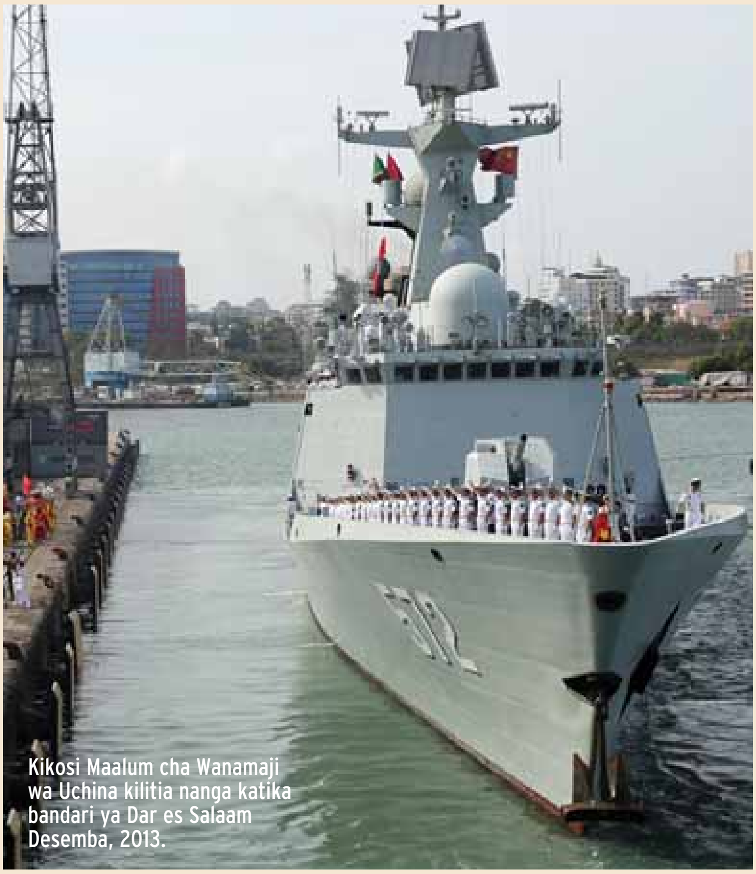
© Xu Miaobo / Xinhua Press / Corbis

Kikosi Maalum cha Wanamaji wa Uchina kilitia nanga katika bandari ya Dar es Salaam Desemba, 2013.

Paul "Paulo" Gavana na Suleiman Mochiwa, Septemba, 2014.

Nova "Chikawe ni kiongozi wa wafanyabiashara wa pembe za ndovu katika soko la Mwenge.

yalikuwa yakisafirisha nje pembe za ndovu kutoka Zambia hadi Asia kupitia Lilongwe. Yakiongozwa na raia mmoja wa Malaysia kwa jina "Peter" Wang, kundi hilo lilikuwa limesafirisha angalau shehena 19 za pembe za ndovu kwenda bara Asia mpaka shehena moja , yenye uzani wa tani saba, iliponaswa mjini Singapore mwezi Juni 2002.[59]

Kulingana na kesi za awali za pembe za ndovu matukio ya usafirishaji nje yanayohusisha nchi ya Malawi, heunda pembe zilizopatikana katika lori Mei mwaka 2013 zingefichwa katika kasha mjini Lilongwe na kusafirishwa nje kutoka bandari ya Msumbiji ya Beira. Uchambuzi wa DNA wa pembe zilizonaswa, baadhi zikiwa na urefu wa mita 1.6, unaonyesha kwamba zilitolewa hifadhi za Selous na Niassa, huku nyingine zikitoka hifadhi ya Ruaha na Mikumi.[60]

Kufikia Oktoba 2014, Chasama alikuwa korokoroni akisubiri kusikilizwa kwa kesi yake. Mustakabali wa mchakato wa kisheria dhidi ya Kaunda nchini Malawi bado huwezi kubashiriwa. Kuna ripoti kwamba alitozwa faini na Mamlaka ya Mapato ya Malawi (MRA) lakini haijulikani kama amefunguliwa mashtaka. Serikali ya Tanzania imeomba ashtakiwe nchini Tanzania alikotekeleza kosa hilo.

Ziara ya Jeshi la Wanamaji wa Uchina

Mwishoni mwa Desemba 2013, bandari ya Dar es Salaam ilipata ziara rasmi ya kikosi maalum cha jeshi la wanamaji kutoka Uchina ambacho kilikuwa safarini kuelekea Uchina baada ya kushika doria ya kupambana na uharamia katika Ghuba ya Aden. Ziara hiyo ya siku nne, ambayo ilijumuisha manowari ya Jinggangshan na Hengshui, ilihusu shughuli kadhaa kati ya wanamaji na maafisa kutoka nchi hizo mbili, "pamoja na kubadilishana utamaduni".[61]

Ziara hii ilichochea kuongezeka kwa biashara ya pembe za ndovu kwa wafanyabiashara kutoka Dar es Salaam. Muuzaji mmoja kutoka soko la Mwenge la wachonga vinyago alijigamba kwamba alipata Dola 50,000 baada ya kmuuzia afisa wa meli. Wakati huo raia mmoja wa Kichina alikuwa korokoroni, Yu Bo, hakubahatika; alitiwa kizuizini tarehe 30 Desemba akijaribu kuingia bandari ya Dar es Salaam katika lori lililopakiwa pembe 81 za ndovu zenye uzani wa kilo 303, zikiwa zimefichwa chini ya vinyago vya mbao.

Yu Bo alikuwa akipanga kusafirisha pembe hizo kwa afisa wa cheo cha wastani wa kikosi maalum cha wanamaji waliotia nanga bandarini. Jioni hiyo, magari mawili yaliwasili katika lango la bandari, yote yakiwa yamebeba pembe za ndovu zilizofichwa. Rushwa ya jumla ya Shilingi milioni 35 za Tanzania (Dola 20,000) ililipwa ili kuruhusu magari hayo kupita bila kukaguliwa. Lakini Yu Bo alisimamishwa katika kituo cha pili cha kukagua mizigo baada ya taarifa kutoka kwa muuzaji ambaye hakuridhika na kiasi alicholipwa na pembe hizo zilipatikana.[62]

Ripoti ilisema kwamba Yu Bo aliingia Tanzania tarehe 26 Novemba na akawasiliana na magenge yanayouza pembe za ndovu akitaka pembe za hizo. Pembe hizo zilikuwa zimefichwa katika eneo la soko la Mwenge mpaka wakati zilisafirishwa.[63]

Katika hali isiyo ya kawaida, kesi dhidi ya Yu Bo iliharakishwa kupitia kwa mfumo wa mahakama; na kufikia mwezi Machi, alipatikana na hatia na kupewa faini ya kubwa zaidi kuwahi kutolewa ya Shilingi milioni 978 za Tanzania (Dola 5,600,000). Pesa hizi zilikadiriwa baada ya kuzidisha thamani ya pembe zilizonaswa mara 10, kiwango cha juu cha faini inayoruhusiwa, thamani ya pembe za ndovu ikiwa Dola 1,860 kwa kila kilo, bei

kamili ya magendo. Aliposhindwa kulipa faini hiyo, alihukumiwa kutumikia kifungo cha miaka 20 jela.[64] Kufikia mwezi Oktoba 2014, alikuwa gerezani akikata rufaa.

Kituo cha Biashara cha Mwenge

Soko la Wachongaji la Mwenge jijini Dar es Salaam ni maaruufu kwa wageni wanaotafuta vinyago vya mbao na michoro ya kitamaduni ya tinga tinga. Pia ni kituo muhimu kwa biashara ya pembe za ndovu, licha ya kuangaziwa mara kwa mara na vyomba vya habari nchini na vya kimataifa.[65]

Wakati wa ziara ya upeleezi ya mwaka 2006, wapelelezi wa EIA walipewa vinyago vya pembe za ndovuu viliyochongwa na ambazo hazijachongwa na wafanyabiashara kadhaa nje ya soko la Mwenge, huku chanzo kikuu kikisemekana kuwa Selous na kaskazini mwa Msumbiji. Katika ziara ya pili ya Septemba 2014, wapelelezi wa EIA waligundua kwamba biashara ilikuwa ikifanywa kwa siri, na wafanyabiashara wakiwa wangalifu zaidi kuliko hapo awali na hakuna hawakuna bidhaa za pembe za ndovu zilikuwa zikiuzwa sokoni humo.

Hali hii ilitokana na shughuli za utekelezaji za hivi karibuni katika soko hilo na kwingineko mjini Dar es Salaam. Majasusi kutoka nje ya eneo hili waliwatia mbaroni wafanyabiashara katika soko hili waliowauzia bidhaa za pembe za ndovu.

Licha ya hali ya tahadhari, wachunguzi wa EIA waligundua kwamba soko la Mwenge bado ni eneo muhimu kwa mawasiliano ya wanunuzi na wauzaji wa pembe za ndovu. Mikutano hupangwa maeneo mengine kujadili kiwango, bei na jinsi ya kusafirisha pembe za ndovu.

Kundi la wafanyabiashara lenye siri kubwa ndilo linatawala biashara ya pembe za ndovu nje ya soko la Mwenge. Watu wanne waliotiwa mbaroni- Novatus "Nova" Chikawe, Paulo Gavana, Deus Mbopo na Roberto - wote ni wa kabila la Makonde, wanaotoka eneo la kusini mwa Tanzania na kaskazini mwa Msumbiji. Watu hawa wamekuwa katika soko hili tangu mwaka 2006 na wanalindwa na na maafisa wa askari polisi wa kituo cha polisi cha eneo hilo.

Uhusiano wake na kusini mwa Tanzania husaidia katika kutafuta pembe za ndovu kutoka eneo hilo. Nova ndiye kiongozi wa kundi hili na hujigamba kwa kuwauzia watu kutoka Ubalozi wa Uchina nchini Tanzania pembe za ndovu, ilhali Deus husimamia mawasiliano na polisi.

Septemba 2014, wapelelezi wa siri kutoka EIA walikutana na Paulo katika hoteli moja nje ya soko la Mwenge. Paulo aliandamana na mwanamume mmoja kwa jina Suleiman, ambaye alimtambulisha kama binamu yake. Ingawa Paulo alieleza kwamba biashara yake ni kuuza Vinyago vya Mpingo, Suleiman ni wakala wa huduma za kusafirisha mizigo. Wote walikubali kuhusika katika biashara ya pembe za ndovu lakini walisema shughuli hiyo sasa ilifanywa kwa siri kubwa kutokana na operesheni za utekelezaji za hivi karibuni na kwa sasa wanauza ndani ya nchi tu badala ya kuzisafirisha nje ya nchi. Wakati wa majadiliano kuhusu uuzaji wa magendo nje ya bandari ya Dar es Salaam, Suleiman alisistiza umuhimu wa kuwa na uhusiano mwema na maafisa wa forodha ili kuepuka matatizo yoyote na alikiri kwamba kuongezeka kwa matumizi ya mashini za kuskani mizigo bandarini ilifanya usafirishaji wa magendo kuwa mgumu. Paulo alidai kwamba raia wa Kichina aliyekamatwa katika nyumba moja mtaani Mikocheni, Huang Gin, alikuwa mnunuzi wa mara kwa mara wa pembe za ndovu sokoni.

Wote walieleza kuwa uuzaji wa pembe za ndovu na wafanyabiashara katika soko la Mwenge uliongezeka wakati wa ziara ya Rais wa Uchina Xi Jinping nchini Tanzania Machi 2013. Ujumbe mkubwa wa Serikali ya Uchina na wafanyabiashara waliozuru walitumia fursa hiyo kupata kiasi kikubwa cha pembe za ndovu kiasi kwamba bei yake ilipanda. Wafanyabiashara hao wawili walidai wakwamba wiki mbili kabla ya ziara hiyo ya kiserikali, wanunuzi wa asili ya Kichina walianza kununua maelfu ya kilo za pembe za ndovu, ambazo baadaye zilitumwa Uchina katika mifuko ya kidiplomasia katika ndege ya Rais.

Suleiman alisema: “Bei ilikuwa juu sana kwa sababu mahitaji yalikuwa juu. Mgeni akijja, ujumbe wote, huo ndio wakati biashara huwa nyingi.” Aliongeza kuwa bei kwa kila kilo ilipanda mara mbili hadi Dola 700 wakati wa ziara hiyo.

Ziara ya kiserikali ya Rais wa Uchina mjini Dar es Salaam, Machi 2013.

© Reuters

Soko la Mwenge: kitovu cha muda mrefu cha biashara ya pembe za ndovu jijini Dar es Salaam.

FAILI ZA KESI ZA EIA:

Madai kama hayo yalitolewa na muuzaji mwingine katika soko la Mwenge, akizungumza na waandishi wapekuzi mwaka 2010 kuhusu ziara ya Rais wa Uchina Februari 2009: "Je, unanajua Rais wa Uchina Hu Jintao alipozuru Tanzania? Wao huja kuchukua vitu vingi. Lakini hiyo si kazi ya Hu Jintao, ni ujumbe wote. Kisha wao huelekea moja kwa moja hadi uwanja wa ndege, kwa sababu hakuna mtu hukagua begi za wageni mashuhuri"[66] Mwaka 2006, wapelelezi wa EIA waliambiwa na wauzaji wa Mwenge kwamba maafisa katika Ubalozi wa Uchina walikuwa wanunuzi wakubwa wa pembe za ndovu.

Uhusiano na Zanzibar

Uchunguzi wa EIA na uchambuzi wa shehena kubwa zilizonaswa unaonyesha kwamba Zanzibar imeibuka kuwa kituo kikubwa cha kusafirisha shehena kubwa za pembe za ndovu nje ya Tanzania. Zanzibar inarejelea visiwa viwili - Unguja na Pemba - ambazo zina uhuru fulani katika Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Katika karne ya 19, eneo hili lilikuwa na kituo cha biashra ya watumwa na pembe za ndovu. Siku hizi inajulikana kama kivutio cha utalii, lakini sifa zake za zamani kama kituo cha biashara ya pembe za ndovu zimeanza kurudi.

Bandari kuu ya Malindi kisiwani Zanzibar inapendwa sana makundi ya magendo nchini Tanzania kama njia ya kusafirishia pembe za ndovu ughaibuni. Sababu ya bandari hii kupendwa ni dhahiri shahiri; ni rahisi kupata kibali cha kusafirisha shehena

Bandari ya Malindi, Zanzibar: kituo cha kusafirishia pembe kwenda Asia.

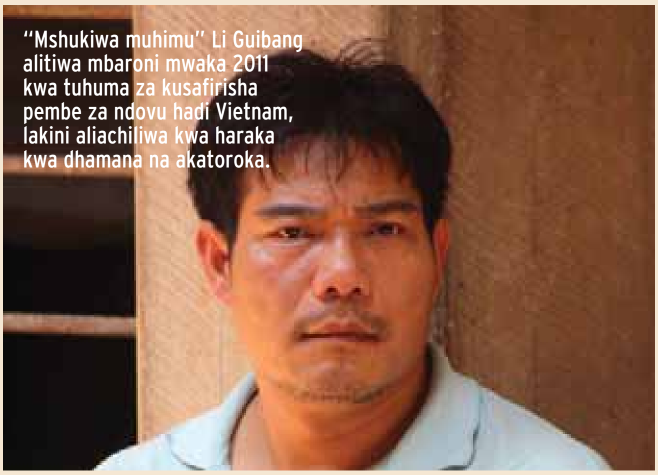
"Mshukiwa muhimu" Li Guibang alitiwa mbaroni mwaka 2011 kwa tuhuma za kusafirisha pembe za ndovu hadi Vietnam, lakini aliachiliwa kwa haraka kwa dhamana na akatoroka.

© www.globalpublisherstz.com

ikilinganishwa na bandari ya Dar es Salaam, sheria kuhusu biashara ya viumbe vilivyo katika hatari ya kuangamizwa ni tofauti ikilinganishwa na Tanzania bara, ina njia za meli zinazoelekea Asia, ukosefu wa vidhibiti vyenye ufanisi na maafisa fisadi bandarini.

Huchukua siku chache kupata kibali cha kusafirisha bidhaa kutoka Zanzibar ikilinganishwa na majuma kadhaa katika bandari ya Dar es Salaam na meli husafirisha bidhaa mara kwa mara kati ya bandari hizo mbili. Majahazi ya kawaida pia hutumiwa kusafirisha mizigo kutoka Tanzania bara, ikiwa ni pamoja na Kilwa upande wa Kusini, hadi eneo fulani karibu na bandari ya Malindi. Kuna mtandao wa mawakala wa wasafirishaji mizigo kote kwenye bandari ambao wako tayari kutumia majina yao kama mawakili kwenye hati ili kuficha wamiliki halisi.

Sheria msingi ya wanyamapori ya Zanzibar, Sheria ya Usimamizi na Kuhifadhi Misitu (FRMCA) Kifungu.10 ya 1996, inalinda wanyamapori wanaopatikana ndani ya Zanziba pekee, hii ina maana kwamba ndovu, ambao hawako katika hatari ya kuangamizwa hawajajumuishwa katika kundi hili. Hali hii pia inasababisha matatizo katika utekelezaji wa sheria ya CITES. Ijapokuwa askari polisi na Idara ya Wanyamapori kutoka bara inonekana kuwa na mamlaka ya kuchunguza uhalifu wa wanyamapori mjini Zanzibar, msingi wa kisheria kwa ajili ya uchunguzi huu haujafafanuliwa. Halikadhalika, adhabu zinazoelezwa chini ya FRMCA ni ndogo sana, huku adhabu ya juu sana kwa mtuhumiwa mwenye hatia ikiwa ni kufungwa jela kwa muda usiozidi miezi sita au faini isiyopungua Shilingi 300,000 za Tanzania (Dola 185).[67]

Shehena kubwa za pembe za ndovu zimenaswa Zanzibar katika kipindi cha miaka mitano iliyopita; moja ya shehena hizo ilinaswa Agosti 2011. Kati ya pembe 1041 za ndovu zilizonaswa zikiwa zimefichwa ndani samaki waliokaushwa zikisafirishwa kwenda Malaysia, na pembe zilizonaswa Novemba 2013 za uzani wa tani 2.9 zilizofichwa ndani ya makaka na zilizohusishwa na tukio la nyumba ya makazi mtaani Mikochen. Shehena zaidi za pembe za ndovu zimenaswa Asia baada ya kusafirishwa kutoka Zanzibar. Angalau shehena sita zimenaswa katika bandari za Haiphong, Vietnam na Hong Kong tangu 2009. Katika kila tukio, pembe zilikuwa zimefichwa katika makasha ya mazao ya baharini kama samaki waliokaushwa, mwani na makaka.[68]

Agosti 2009, meli ya Kivietinamu, Vinashin Mariner, ilitia nanga katika bandari ya Haiphong ambapo kasha moja lililokuwa limesajiliwa kuwa na makaka ya konokono, lilikaguliwa na likapatikana na zaidi ya tani mbili za pembe za ndovu. Shehena hiyo ilikuwa imetoka Zanzibar. Hati zilionyesha wakala wa mizigo Ramadhan Makame Pandu kutoka zanzibar, ambaye iliripotiwa kwamba alikamatwa Desemba 2009.[69] Januari 2011, raia wa Kichina Li Guibang alikamatwa jijini Dar es Salaam kwa tuhuma za kuhusika na shehena iliyonaswa Haiphong. Li alitajwa kuwa "mtu muhimu" aliyeratibu usafirishaji wa pembe za ndovu hadi Asia.[70] DLicha ya hadhi yake kama "mtu muhimu", Li aliachiliwa kwa dhamana ya shilingi milioni 80 za Tanzania (Dola 46,500) na Mahakama Kuu ya Tanzania mwezi Machi 2011 na akatorokea nchini Kenya, akisaidiwa na Salvius Matembo, mhusika wa biashara ya pembe za ndovu ambaye baadaye alitiwa mbaroni kufuatia pembe za ndovu zilizonaswa Mikocheni.

Baadaye mwaka huo, pembe 1,041 za ndovu zilinaswa mwezi Agosti 2011 katika bandari ya Malindi huko Zanzibar. Mzigo huo ulikuwa umewasili kutoka Dar es Salaam katika meli ya Tanzania ya MV Buraq; pembe hizo zilikuwa zimepakiwa ndani ya samaki waliokaushwa kutoka Mwanza kaskazini mashariki mwa Tanzania. Wakala huyohuyo wa meli Ramadhan Makame Pandu alikuwa amepokea mzigo huo katika bohari yake karibu na soko la mboga

na matunda la mji wa Zanzibar. Iliripotiwa katika vyombo vya habari kuwa mmiliki halisi wa pembe hizo alikuwa mtu kwa jina "Mr Lee" kutoka Dar es Salaam.[71] Kufikia Oktoba 2014, Pandu alikuwa bado kizuizini akisubiri kesi isikilizwe huku kukiwa na fununu kwamba Li alirudi Dar es Salaam.

Mnamo Septemba 2010, maafisa wa Forodha katika bandari ya Hong Kong walinasa makasha mawili yaliyokuwa yamebeba tani 1.5 ya pembe zandovu zilizosafirishwa kutoka Zanzibar zikiwa zimeandikwa kama dagaa wa baharini.[72] Raia wa Uchina Huang Guo Lin, maarufu kama Alimu, alikamatwa na kushatkiwa kwa kuuza pembe za ndovu kinyume cha sheria na kujaribu kuwapa askari waliomtia nguvuni rushwa ya shilingi milioni 17.5 za Tanzania (Dola 10,000).[73] Hatimaye Huang aliachiliwa kwa dhamana na miaka minne baadaye kesi haijakamilika.

Kisadfa, Septemba 2014 wapelelezi wa siri wa EIA walikutana na wakala wa usafirishaji kutoka Zanzibar kwa jina SM Rashid. Mmiliki, Suleiman Rashid, alidokeza kwamba alikuwa wakala wa usafirishaji wa shehena iliyozuiliwa Hong Kong mwaka 2010. Kwa sababu jina lake lilionekana kwenye hati za usafirishaji, alikamatwa na kuwekwa kizuizini kwa muda wa mwezi mmoja mpaka ilipobainika kwamba hakujua kilichokuwemo ndani ya makasha hayo. Aliongeza kuwa makasha mawili yaliyonaswa yalikuwa sehemu ya shehena tano zilizosafirishwa hadi Hong Kong ya ria huyo mmoja wa Uchina, lakini mawili hayakugunduliwa. Aidha, Rashid alikiri kupanga shehena za awali za plastiki zilizosafirishwa na wateja wa Kichina hadi bandari ya Haiphong nchini Vietnam, njia iliyothibitishwa kwamba inatumiwa kusafirisha magendo ya pembe za ndovu.

Kukua kwa umaarufu wa Zanzibar kama kivukio cha kusafirisha magendo ya pembe za ndovu kumechochewa na ongezeko la na kuibuka kwa makundi mengi ya uhalifu wa wanyamapori kutoka kusini mwa Uchina, ambayo hutumia bandari kama kivukio cha shehena za pembe za ndovu zinazosafirishwa kwenda Uchina.

Katika kipindi cha muongo uliopita, mtandao wenye siri kubwa wa wanyabiashara kutoka eneo la Maoming Mkoa wa Guangdong nchini Uchina limetawala biashara ya pembe za ndovu kutoka Afrika Mashariki na Magharibi, huku Zanzibar ikiwa ni moja ya ngome kuu. Kundi hili kutoka Maoming limewang'oa wafanyabiashara kutoka Putian katika mkoa wa Fujian nchini Uchina ambao walitawala biashara hii kutoka kwa biashara hii.

Watu wengi wanaoshiriki katika biashara hii wanatoka mji wa Shuidong, katika eneo la Maoming. Shuidong ni kituo kikubwa cha biashara katika matango ya bahari, chakula ghali sana nchini Uchina. Wafanyabiashara wengi wa pembe za ndovu walio Zanzibar walikuja Zanzibar kwanza kufanya biashara ya matango ya bahari na sasa wanaitumia kuficha magendo ya pembe za ndovu.

Septemba 2014, wapelelezi wa siri wa EIA walikutana na mfanyabiashara wa matango ya bahari anayeishi Zanzibar kwa jina Wei Ronglu, kutoka Shuidong. Mwanzoni, Wei alikataa kuhusika katika biashara ya pembe za ndovu lakini alionekana kuwa na maarifa mengi kuhusu biashara hiyo. Alieleza jinsi utekelezaji wa hivi karibuni ulikuwa umetatiza biashara ya pembe za ndovu lakini aliongeza kwamba makundi mawili makuu yanayomilikiwa na watu kutoka Shuidong yalikuwa yakiendesha biashara hiyo kutoka Zanzibar.

Alisema kwamba mwaka 2013, kundi moja lilifanikiwa kutuma hadi makasha 20 ambamo pembe za ndovu zilikuwa zimefichwa na zikafikishwa Uchina, kwa kawaida hupitia Hong Kong. Alidai kwamba kwa wastani, moja kati ya makasha 20 ya pembe za ndovu hunaswa; na kila shehena huwa na kati ya tani mbili hadi tatu za pembe za ndovu, huku bidhaa za thamani ya chini kama makaka na samaki waliokaushwa wakitumiwa kuficha pembe za ndovu. Matango ya bahari huwa hayatumiwi kwa sababu gharama ya kupoteza pembe za ndovu na matango iwapo shehena itanaswa itakuwa kubwa zaidi.

Matango ya bahari ya thamani kubwa yakikaushwa nje mjini Zanzibar, tayari kusafirishwa kwenda Uchina .

Makundi ya Shuidong yana uangalifu mkubwa na hutumia Watanzania wanaowaamini kuendesha shughuli zao. Ushirika wa aina hii unaweza kuchukua mwaka kuujenga. Jukumu la Watanzania ni kupanga usafirishaji na kusimamia uhusiano na maafisa fisadi bandarini. Mabosi kutoka Uchina hutulia na hawawasiliani na shehena hadi wapate Hati ya Kuchukulia Mizigo, ili kuruhusu makasha yakifika Asia, mara shehena inapopakiwa kwenye meli . Mara nyingi siku ya kupakia mzigo, makundi haya huchunguza shughuli hiyo kwa umbali ili wahakikishe hakuna matatizo yoyote katika dakika za mwisho. Mara nyingi huwa wamekata tikiti za ndege tayari kuondoka Tanzania siku hiyo endapo lolote litatokea.

Mipango kabambe huwekwa ili kutunza muda wa kusafirisha nje ili kuhakikisha kwamba maafisa wa forodha wanaolipwa na makundi haya wako tayari siku ya kuondoka. Kawaida ada inayolipwa kuhakikisha shehena haitakaguliwa kabla ya kusafirishwa ni Dola 70 kwa kila kilo ya pembe za ndovu. Makundi ya Shuidong hutumia akaunti za benki kusini mwa Uchina ili kugharamia shughuli hii. 'Wawekezaji' wa kuaminiwa hulipa kabla ya bidhaa kusafirishwa ili kulipia gharama za kupata na kusafirisha pembe za ndovu na kisha hulipwa mara pembe za ndovu zinaposambazwa na kuuzwa nchini Uchina na wanachama wa ndani wa makundi haya.

Wei alithibitisha kwamba raia watatu wa Kichina waliotiwa mbaroni katika nyumba ya makazi mtaani Mikocheni walikuwa kutoka Shuidong lakini walikuwa wa ngazi ya chini na walifanya kosa la kupakia pembe za ndovu mahali walikuwa wakiishi. Baada ya kukutana na Wei, wapelelezi wa EIA waliwasiliana na yeye kwa njia ya simu mara kadhaa. Alikubali kupanga mkutano na wanachama wa kundi hilo kutoka Maoming, akiwataja kama ndugu zake na kusema kwamba itahitaji kulipa Dola milioni 1.3 mdio mkutamo ufanyike.

Uchunguzi wa EIA unaonesha kwamba kampuni zinazoongozwa na wahalifu kutoka Uchina zimechagua bandari ya Zanzibar makusudi kama kivukio kikuu cha usafirishaji wa pembe za ndovu kwa sababu ya ulegevu wa udhibiti wake na urahisi wa baadhi ya maafisa wake kuchukua rushwa. Mfanyakazi mmoja wa bandari alisema Zanzibar ndio bandari kubwa zaidi Afrika ya kusafirisha nje pembe za ndovu.

FAILI ZA KESI ZA EIA:

Niassa

Hufadhi ya Taifa ya Niassa kaskazini mwa Msumbiji inapakana na Hifadhi ya Selous katika nchi jirani ya Tanzania. Pia Niassa imepatwa na janga la ujangili wa ndovu, huku Watanzania wakihusishwa katika baadhi ya matukio na pembe za ndovu kuvuka mpaka ambao hujadhibitiwa ardhini na kwa kutumia boti ndogo.

Mwaka 2009, idadi ya ndovu katika hifadhi ya Niassa ilikuwa 20,374 lakini kufikia mwaka 2013 idadi hiyo ilipungua hadi ndovu 13,000, asilimia 36 kila mwaka. Katika wiki mbili za kwanza za mwezi wa Septemba 2014 peke yake, ndovu 22 waliuawa katika hifadhi ya Niassa.[74] Katika mwezi huo, ujangili wa ndovu ulitangazwa kuwa "janga la kitaifa" huku ndovu watano wakiuawa kila siku.[75] Utafiti wa angani katika hifadhi ya Niassa wa mwaka 2011 ulihesabu ndovu 12,026 na mizoga 2627. Sensa ya mwaka 2013 katika Hifadhi ya Kitaifa ya Quirimbas iliyo karibu na Niasa ilipata ndovu 854 hai na mizoga 811.[76]

Ushahidi wa kutosha unaonesha kushiriki kwa magenge ya ujangili kutoka Tanzania na wafanyabiashara wa pembe za ndovu katika mauji ya ndovu kaskazini mwa Msumbiji. Inakadiriwa kwamba karibu nusu ya majangili wanaowinda katika Hifadhi ya Niassa ni Watanzania, wakisaidiwa na maafisa fisadi kutoka nchi zote mbili.[77] Mapema September 2014, watu sita wa genge la majangili walitiwa mbaroni katika eneo la Niassa baada ya uchunguzi wa miaka 10 uliofanywa na askari polisi na askari wa wanyamapori. Genge hilo lilikamatwa lilipokuwa likisafirisha pembe 12 za ndovu na walinyang'anywa bunduki za kuwinda. Wanne kati ya majangili walioshikwa walikuwa raia wa Tanzania. Mmoja wa genge hilo alikiri kuua ndovu 39 katika hifadhi ya Niassa mwaka 2014.[78] Mwaka 2011, maafisa kutoka Hifadhi ya Taifa ya Quirimbas aliambia EIA kuhusu uwepo wa Watanzania katika eneo hilo, ambao waliwalaumu kwa kuanza kutumia sumu kama njia ya kuwaua ndovu.[79]

Data ya shehena zilizonaswa na mazungumzo na wafanyabiashara wa soko la Mwenge inaonyesha kwamba baadhi ya pembe za ndovu zinazotoka kaskazini mwa Msumbiji huvuka mpaka na kuingia Tanzania na huwa sehemu ya shehena ambazo husafirishiwa hadi Asia. Mwaka 2006, wafanyabiashara kadhaa katika soko la Mwenge walidai kwamba walitoa pembe zao za ndovu kutoka Msumbiji. Aidha, uchambuzi wa DNA unaonyesha kwamba baadhi ya shehena ya pembe 781 zilizonaswa nchini Malawi mwaka 2013 katika lori lililotoka Tanzania zilitolewa katika Hifadhi ya Niassa.[80]

Pia pembe za ndovu zilizowindwa kwa ujangili kutoka hifadhi za Niassa na Quirimbas husafirishwa moja kwa moja nje ya Msumbiji kwenda Asia kupitia bandari ya karibu ya Pemba. Kampuni nyingi kutoka Uchina za kukata miti na wafanyabiashara wa mbao wanapatikana katika eneo hili na kiwango kikubwa cha magogo na mbao zinazosafirishwa kwenda Uchina hutoa njia rahisi ya kuficha magendo ya pembe za ndovu.

Mapema mwaka 2011, operesheni ya utekelezaji ilipata makasha 161 ya magogo yaliyopigwa marufuku yakiwa tayari yamepakiwa kwenye meli tayari kwa safari ya bandari ya Pemba. Pia uvamizi huo ulinasa pembe 166 za ndovu zikiwa zimefichwa ndani ya magogo katika baadhi ya shehena. Wafanyakazi wawili wa kampuni ya Kichina ya kukata magogo iliyohusishwa na shehena hiyo walitoroka nchini.[81] Julai mwaka 2009, maafisa wa forodha katika bandari ya Haiphong nchini Vietnam walinasa kilo 600 za pembe za ndovu zikiwa zimefichwa katika shehena ya mbao. Shehena hiyo ilikuwa imetoka katika bandari ndogo ya Mocimboa da Praia kaskazini mwa Msumbiji na ilikuwa ikisafirishwa na kampuni inayomilikiwa na serikali ya Uchina kwa jina Senlian Corporation.[82]

HAPO JUU:
Idadi ta ndovu katika hifadhi ya Niassa wamepungua kwa asilimia 36 tangu 2009.

NCHI ZA KUSAFIRISHIA

HAPO JUU:
Agosti, 2011:
Kilo 1,898 za pembe za ndovu zilinaswa Hong Kong, zikiwa katika magunia ya chumvi.

Mara nyingi mizigo ya pembe za ndovu zinazosafirishwa kutoka Tanzania katika makasha ya kusafirisha hatimaye hadi Uchina hufuata njia ambazo ni ngumu kueleweka zinazochapitia nchi nyingi kuanzia Mashariki ya Kati, Asia ya Kusini na Asia ya Kati. Katika matukio fulani, kupitia nchi nyingine katika safari huwa ni ratiba za safari ya meli ambazo huendeshwa na kampuni zinazosafirisha mizigo kutoka Tanzania. Kwa mfano, kampuni ya meli ya CMA-CGM hutumia Port Klang nchini Malaysia kama kituo cha kusafirishia shehena zinazotoka Afrika Mashariki zikisafirishwa hadi Asia. Kampuni nyingine za meli hutumia bandari ya Milki ya Falme za Kiarabu ili kuunganisha njia za Afrika Mashariki na kuendelea na safari hadi Asia.

Nchi tatu zinaweza kutumiwa na katika safari inayotumiwa na wafanyabiashara ya megendo kusafirisha shehena ya pembe za ndovu, Athari yake ni kwamba hali hii huficha chanzo cha mzigo katika jitihada za kuepuka hatari katika ofisi za forodha katika bandari ambayo mzigo unapaswa kusafirishwa. Kwa mfano, Oktoba mwaka 2013 maafisa wa forodha katika bandari ya Haiphong, kaskazini mwa Vietnam, walinasa shehena mbili za pembe za ndovu zenye jumla ya uzani wa tani 4.4, zilizosafirishwa kama makaka. . Ingawa njia hii ya kufichwa huhusishwa na shehena za pembe za ndovu mjini Zanzibar, Hati ya Kuchukulia Mizigo ilikuwa ya kutoka bandari ya Port Klang nchini Malaysia ikielekea Haiphong, hivyo basi kufanikiwa kuficha asili ya mzigo.

Kati ya mwaka 2009-13, nchi hizo za kusafirishia mizigo ambazo mara nyingi huhusishwa na magendo ya pembe za ndovu - Hong Kong, Vietnam, Malaysia na Ufilipino -. zilihusika katika asilimia 62 ya shehena kubwa zilizonaswa, jumla ya tani 41 za pembe za ndovu.[83]

Uchunguzi uliofanywa na EIA unaonyesha kwamba bandari muhimu zaidi kati kusafirisha magendo ya pembe za ndovu kutoka Tanzania hadi Uchina ni Hong Kong na Haip Hong nchini Vietnam. Umaarufu wa bandari hizi mbili si kwa sababu ya njia za meli; huchaguliwa makusudi na makundi yanayouza magendo ya pembe za ndovu wakitafuta njia salama kabisa za kufikia soko nchini Uchina.

Hong Kong

Hong Kong hutumika kama kituo kikubwa cha kusafirishia pembe haramu za ndovu kwenda Uchina. Kati ya mwaka 2009-14, mamlaka ya Hong Kong ilinasa angalau tani 18 za pembe za ndovu, na thuluthi mbili za pembe hizo zilinaswa tangu mwaka 2012.[84] Tanzania imeibuka kama chanzo kikubwa cha pembe za ndovu zilizonaswa Hong Kong.

Faida kubwa kwa wanaoendesha biashara ya pembe za ndovu ni wingi wa mizigo inayopitia bandari ya Hong Kong, ambayo ndiyo bandari tatu duniani kwa wingi wa mizigo, mwaka 2012 jumla ya makasha milioni 23 yalipitia katika bandari hii.[85] Wingi wa makasha na umuhimu wa kukagua mizigo kwa haraka ina maana kwamba ni makasha machache sana hukaguliwa.

Sababu nyingine muhimu ni kuwepo kwa mawakala wataalam wa mizigo katika bandari ya Hong Kong wenye uzoefu, ujuzi na watu wanaosongeza mizigo, ikiwa ni pamoja na magendo, hadi Uchina. Mara nyingi mchakato huu unatumia ulaghai na/au kubadilisha hati za kusafirisha mizigo ili kuficha chanzo halisi cha mizigo, hivyo kuifanya kuwa vigumu kuifuatilia. Kwa mfano mapema mwaka 2014 wachunguzi wa EIA wakipeleleza biashara ya mbao za mwaridi mti ambao ni marufuku kutoka Afrika na Asia hadi Uchina walikutana na mawakala kadhaa wa utaratibu wa usafirishaji mjini Hong Kong ambao walikuwa wakisafirisha mbao kwenda Uchina.[86] Wakala mmoja alikuwa tayari

"Kufikia sasa, nyingi ya shehena kubwa za pembe za ndovu zilizonaswa Hong Kong hazijapelekea watuhumiwa kufunguliwa mashtaka."

kusafirisha magogo ya mwaridi hadi bandari za Mkoa wa Guangdong nchini Uchina kwa ada ya Dola 2,300 kwa kila tani, mti ambao chini ya CITES haupaswi kukatwa. Wakala huyo alikuwa tayari kutoa ridhaa ya Dola 6,500 kwa kila tani iwapo shehena hiyo ingenaswa.

Uwepo wa makundi yanayosafirisha pembe za ndovu katika nchi nyingi baina ya Hong Kong na Guangdong unadhihirika kupitia kisa kinachohusu kunaswa kwa makasha mawili katika bandari ya Hong Kong Oktoba 2012. Ukaguzi wa makasha hayao, moja kutoka Tanzania na lingine kutoka Kenya, ulipata tani 3.8 za pembe za ndovu. Makasha hayo hayakukaguliwa kwa bahati na sibu bali yalichaguliwa kufuatia operesheni ya ujasusi wa miezi sita iliyofanywa na maafisa wa utekelezaji katika Mkoa wa Guangdong, waliokuwa wakichunguza magendo ya pembe za ndovu zilizoingia miji ya Shenzhen, Zhongshan na Dongguan. Kunaswa kwa sehehena hii kulipelekea kutiwa mbaroni kwa watuhumiwa nchini Uchina, ikiwa ni pamoja na mkazi mmoja wa Hong Kong.[87]

Ingawa kugundua magendo ya wanyamapori ni moja ya kipaumbele cha forodha ya Hong Kong na ushirikiano na wenzao kutoka Uchina umekuwa na ufanisi, hadi sasa shehena kubwa za pembe za ndovu zilizonaswa Hong Kong hazijapelekea kufunguliwa kwa mashtaka yoyote.

Haiphong

Haiphong ndiyo bandari kuu ya kimataifa inayofanya kazi kaskazini mwa Vietnam. Inatumika pia kama njia ya magendo kadhaa, ikiwa ni pamoja na bidhaa chakavu za elektroniki, bidhaa zinazotokana na wanyamapori na mbao zinazokatwa kinyume cha sheria zikisafirishwa kwenda Uchina.

Kwa kawaida bidhaa zinazowasili Haiphong zikielekea Uchina husafirishwa barabarani zikiwa na mhuri wa forodha ya Haiphong ili zikaguliwe katika kivukio kikuu cha Mong Cai, kilicho kati ya Mkoa wa Quang Ninh nchini Vietnam na Guangxi nchini Uchina. Katika visa vingi ambavyo pembe za ndovu hunaswa, mawakili huwa ni mawakala wa mizigo walio Haiphong au Mong Cai.

Kivukio cha Mong Cai kina makundi mengi ya wahalifu, wanaosadiwa na maafisa fisadi wa forodha na kudhibiti mpaka ambao hutoza ada fulani ili kuruhusu mizigo kupitia mipaka ambayo si rasmi. Ufuatiliaji wa kina wa eneo la mpaka wa Mong Cai umebaini kwamba kati ya magari 16,800 yanayoelekea Uchina, ni asilimia mbili pekee yaliyotumia kivukio ramsi cha kimataifa.[88]

Hakuna sababu zozote za kiuchumi za kutumia njia ya Haiphong-Mong Cai kusafirisha mizigo hadi kusini mwa Uchina. Uchanganuzi wa gharama za kusafirisha kasha moja la samaki waliokaushwa kutoka Tanzania hadi Guangdong unaonyesha kwamba njia ya moja kwa moja kutoka Dar es Salaam hadi Guangzhou kupitia Shenzhen itagharamu Dola 1,683 kwa wastani, ikilinganishwa na Dola 2,480 kusafirisha kasha moja kutoka Dar es Salaam hadi Guangzhou kupitia Haiphong na Mong Cai.[89] Sababu kuu ya kutumia njia hii ni kunufaika kutokana na udhibiti ambao si imara na wingi wa mawakala fisadi wanaopatikana Mong Cai.

Mapema 2014, wachunguzi wa EIA waliokuwa wakifuatilia usafirishaji wa miwaridi kutoka Vietnam hadi Uchina waliambiwa kwamba, kutokana na kuongezeka kwa uangalizi kwenye kituo cha Mong Cai, shughuli za magendo zilikuwa zihamishiwe maeneo ya magharibi hadi kivukio cha mpaka wa Lang Son. Hali hii inaonekana kwamba ilihusu usafirishaji wa pembe za ndovu pia. Manamo Oktoba 2013, maafisa wa forodha ya Haiphong walinasa tani mbili za pembe za ndovu katika shehena ilisajiliwa kama makaka. Hati za forodha zilionyesha kwamba kasha hilo lilikuwa lisafirirshwe tena hadi Uchina kupitia Lang Son.[90]

Visa vya kunaswa kwa pembe za ndovu pia vilifanyika mpakani katika Mkoa wa Guangxi. Mapema mwaka 2009, raia sita wa Kichina walikamatwa kwa kusafirisha magendo ya pembe za ndovu kutoka Vietnam kupitia Guangxi na Guangdong hadi Mkoa wa Fujian, nchini Uchina. Mshukiwa mkuu, Li Zhiqiang kutoka Xianyou Mkoa wa Fujian, alikuwa amesafiri hadi Haiphong kukagua pembe hizo za ndovu, ambazo zilisafirishwa katika lori la jokofu la kusafirisha samaki waliokaushwa hadi Guangdong ambapo zilihamishiwa kwenye masunduku ya mbao tayari kwa safari ya kwenda Fujian, mojawapo wa vituo vya biashara ya pembe za ndovu nchini Uchina.[91] Aprili 2011, askari waliokuwa katika doria kwenye barabara kuu walikagua lori karibu na mpaka wa Vietnam likielekea katika mji wa Nanning na kupata pembe 707 za ndovus.[92]

Ingawa Haiphong inatajwa mara kwa mara kama kitovu cha usafirishaji wa pembe za ndovu zinazopelekwa Uchina, hakujakuwa na mtu anayehusishwa na shehena zilizonaswa bandarini aliyeshtakiwa na hakuna ushahidi wowote unaonyesha kwamba maafisa wa serikali ya Vietnam wanashiriki taarifa za ujasusi na nchi ambako pembe hizo hutoka barani Afrika au na soko lengwa la Uchina. Maafisa wa Tanzania walipoomba ruhusa ya kusafiri hadi Vietnam kuchunguza tani sita za pembe za ndovu zilizonaswa Machi 2009 katika bandari ya Haiphong, walikatazwa vibali vya kusafiri.

SOKO KUU: UCHINA

Mbali na janga la ujangili dhidi ya ndovu nchini Tanzania, pembe za ndovu hutengeneza bidhaa za mapambo ya thamani kubwa nchini Uchina, soko kubwa zaidi la pembe haramu za ndovu duniani.[93]

Ongezeko linaloshuhudiwa la biashara haramu ya pembe za ndovu nchini Uchina ni matokeo ya visababishi kadhaa vinavyohusiana: kubuniwa kwa soko tofauti lililohalalishwa la pembe za ndovu nchini Uchina kupitia maamuzi ya CITES, nafasi ya Serikali ya Uchina na sekta hiyo katika kuchochea mahitaji ya bidhaa za pembe za ndovu, na kushindwa kusimamisha usafirishaji wa pembe haramu za ndovu kupitia Hong Kong kuelekea Uchina.

Tatizo hili limekuwa likiongezeka tangu mwishoni mwa miaka ya 1990. Mwaka 1999, nusu ya jumla ya pembe za ndovu zilizonaswa kote duniani zilikuwa zikisafirishwa kwenda Uchina.[94] Mwaka 2000, EIA ilikuwa mojawapo wa mashirika ya kwanza kuonya dhidi ya ongezeko la pembe za ndovu nchini Uchina baada ya uchunguzi mjini Guangdong uliobaini biashara mpya iliyoingia katika soko hilo.[95]

Ingawa sheria ya Uchina inaruhusu biashara ya pembe za ndovu zilizopatikana kabla ya marufuku kutolewa, kiwango cha pembe za ndovu zilizorekodiwa na EIA katika msururu wa uchunguzi, pamoja na taarifa kutoka kwa mazungumzo na vyanzo bidhaa hii, inaonyesha bayana kwamba kufikia mwaka 2002 soko nchini Uchina lilitegemea pembe za ndovu zilizosafirishwa kama magendo, ambazo ziliingia katika soko ambalo udhibiti wake si imara nchini kinyume cha sheria.[96]

Uchunguzi nchini Uchina pia ulionyesha jukumu la Serikali katika biashara hii, hususan ni viwanda vya kuchonga pembe za ndovu na maduka yanayomilikiwa na serikali. Uchunguzi wa EIA kwa mfano ulianika wazi vyanzo vya pembe za ndovu vya kutiliwa shaka zinazouzwa na kampuni ya Uchina mjini Guangzhou, Yue Ya, ambayo ilisambaza pembe za ndovu kwa Maduka ya Urafiki yanayomilikiwa na Serikali. Mbali na hayo, iliripotiwa kwamba kati ya mwaka 1990 hadi 2004, pembe haramu za ndovu zilizonaswa na Serikali ya Uchina ziliuzwa katika soko la ndani na, mwezi Novemba 2004, mamlaka katika mkoa wa Guangdong zilipiga mnada wa takriban tani moja ya pembe haramu za ndovu kwa wafanyabiashara wa ndani.[97]

Uchunguzi na utafiti wa EIA uliofanywa kati ya 1999-2005 ulionyesha kukua kwa nafasi ya Uchina katika katika biashara haramu ya pembe za ndovu, ikiwa ni pamoja na:

"Kufikia 2002 soko nchini Uchina lilitegemea pembe haramu za ndovu, ambazo zilikuwa zikiuzwa kwa urahisi katika soko la magendo ambalo halidhibitiwi"

- Uchunguzi na utafiti wa EIA uliofanywa kati ya 1999-2005 ulionyesha kukua kwa nafasi ya Uchina katika katika biashara haramu ya pembe za ndovu, ikiwa ni pamoja na:

- Uchunguzi wa EIA uliofanywa Hong Kong, Shanghai na Beijing mwaka 2002 uligundua kwamba biashara ya pembe za ndovu mjini Hong Kong ilikuwa imepungua lakini ilikuwa ikiongezeka nchini Uchina ambapo raia wa Kichina ndio walikuwa wanunuzi wakuu. Ingawa Serikali ya Uchina ilikuwa imeanzisha mpango wa kuweka alama ili kudhibiti biashara haramu ya pembe za ndovu na kuzuia biashara hii haramu, Shirika la EIA lirekodi visa vya biashara haramu ya pembe za ndovu mjini Beijing, Tianjin na Guangzhou ambapo pembe 'mpya' za ndovu kutoka Afrika zilikuwa zikiuzwa. Mfanyabiashara mmoja aliambia wachunguzi wa EIA kwamba njia za kidiplomasia zilitumiwa mara nyingi kusafirisha pembe za ndovu ndani ya Uchina kinyume cha sheria;

- Hati ya Serikali ya Uchina ambayo wachunguzi wa EIA walifanikiwa kupata ya mwaka 2003 ilionyesha kwamba utafiti wa akiba ya Serikali ya pembe za ndovu uliofanywa mwaka uliotangulia uligundua kwamba tani 110 za pembe za ndovu zilikuwa zimepotea, na ikaongeza kwamba kiwango kikubwa kiliuzwa kinyume cha sheria;[98]

- Mwaka 2005, wachunguzi wa EIA mjini Guangzhou walinakili matatizo sugu katika mfumo wa kuidhinisha na kudhibiti pembe za ndovu nchini Uchina. Wafanyabiashara walikuwa wakiuza pembe za ndovu bila vibali halali na walitoa habari za kina kuhusu magendo ya pembe za ndovu. Ingawa kwa upande mwingine baadhi ya wafanyabiashara walionekana wakiuza pembe za ndovu kulingana na sheria kwa sababu ya kuogopa kushikwa, kuliwa na wafanyabi ashara wakubwa waliokuwa radhi kuuza pembe za ndovu kinyume cha sheria.

HAPA CHINI:
Bidhaa za thamani za pembe za ndovu zikionyeshwa mjini Guangzhou, nchini Uchina, 2010.

Mienendo ya Soko

Mwaka 2002, Uchina ilikosoa uamuzi wa mauzo ya "majaribio" ya pembe za ndovu nchini Japan kama sababu kuu ya ongezeko la kiasi kikubwa cha pembe za ndovu zinazoingia nzhini kinyume cha sheria, ikihoji kwamba mauzo hayo yaliwachanganya watumiaji wengi nchini Uchina: "Wachina wengi hawaelewi uamuzi huo na wanaamini kwamba biashara ya pembe za ndovu kimataifa imerudishwa."[99]

Hata hivyo, kufikia mwaka 2005 nchi ya Uchina ilikuwa imeamua kwamba ilitaka pia kufaidika kutokana na biashara ya pembe za ndovu na ikaanza kampeni ya kutaka kuuzwa kwa hifadhi nyingine ya pembe za ndovu ambazo ingenunua. Katika hali hii ya kuongezeka kwa ujangili na magendo ya pembe za ndovu, wanachama wa CITES walikubali kuuzwa kwa akiba nyingine ya pembe za ndovu mwaka 2008, wakati huu kwa Uchina na Japan. Iliafikiwa kwamba pembe hizo ziuzwe kwa msingi kwamba Uchina itatekeleza kanuni kali za kudhibiti biashara ya pembe za ndovu nchini na kwamba uuzaji wa akiba halali ungejaza soko la Uchina na pembe za ndovu za bei ya chini, hivyo kumaliza soko la magendo ya pembe za ndovu. Kwa kweli, waliopigia upatu mauzo haya walishindwa kuelewa uwezekano wa ongezeko la matumizi ya bidhaa za pembe za ndovu nchini Uchina. Tangu wakati huo, uchunguzi wa EIA na mashirika mengine kadhaa umeonyesha kushindwa kwa mauzo ya 2008 kufikia lengo lolote lilitarajiwa.[100]

China ilinunua tani 62 za pembe za ndovu katika mnada wa CITES. Kampuni nne za pembe za ndovu zinazomilikiwa na Serikali- China National Arts & Crafts Group Corporation (pia inayojulikana kama Gongmei), Beijing Ivory Carving Factory, Guangzhou Daxin Ivory Factory na Beijing Mammoth Art Co Ltd - zilishiriki na zilinunua pembe za ndovu katika mauzo hayo.[101] Pembe hizo za ndovu zilisambazwa kwa kampuni nyingine yenye kibali kupitia minada ya ndani, lakini ni mnada mmoja tu ulifanyika katika kipindi cha 2009-11. Tani 40 kati ya jumla ya pembe zilizonunuliwa na Uchina katika mnada huo, zilinunuliwa na kundi la Gongmei. Wakati huo huo, juhudi zilifanywa na Serikali, viwanda na vyombo vya habari nchini Uchina ili kukuza matumizi ya pembe za ndovu

kama urithi wa utamaduni na kama uwekezaji wenye faida kubwa.

Shirika la Usimamizi wa Misitu la Uchina (SFA) ndilo lenye jukumu la kudhibiti biashra yote halali ya pembe za ndovu, hasa kupitia mfumo wa usajili uliozinduliwa mwaka 2003 ambao ulihakikishs vyombo vyote vinavyohusika na pembe za ndovu halali vinapaswa kutangaza hadharani Cheti cha Usajili katika eneo wanaloendeshea shughuli hiyo na bidhaa zote halali za pembe za ndovu zinapaswa kuuzwa zikiwa na Kadi ya Utambulisho wa Bidhaa za Pembe za Ndovu. Kwa bidhaa za pembe za ndovu zenye uzani wa zaidi ya kilo 50, Kadi ya Utambulisho wa Bidhaa za Pembe za ndovu lazima iwe na picha ya bidhaa hiyo.

Mwaka 2004, viwanda tisa vya kuchonga vinyago vya pembe za ndovu na maduka 31 yaliruhusiwa na SFA kuzalisha na kuuza ‘pembe halali za ndovu’, ambazo wakati huo zilidaiwa kujumuisha pembe za ndovu kabla ya marufuku kuwekwa.[102] Kufuatia ongezeko la pembe zaidi za ndovu kutoka CITES mwaka 2008, sasa kuna zaidi ya viwanda na maduka 180 ya pembe za ndovu, maduka mengi yakiwa Beijing, Shanghai, Guangzhou na Fujian. Hivyo basi, kampuni nne zinazomilikiwa na serikali ambazo zilinunua pembe za ndovu zilizonadiwa zinafanya kazi kama muungano wa ukiritimba, kwa kuuza tani tano pekee za pembe ambazo mwaka mmoja baada ya mnada, kuna faida kubwa ya Dola 1,500 kwa kilo kutoka bei ya kununua ya dola 157 kwa kilo.[103]

Uchunguzi wa EIA uliofanywa Guangdong mwaka 2010 ulibaini kwamba wauzaji wa pembe za ndovu wanaoaminika kuwa asilimia 90 ya wauzaji wa pembe za ndovu eneo hilo walipata mizigo yao kutoka kwa vyanzo haramu.[104] Mifumo ya Uchina ya udhibiti wa ndani ni duni na dhana kwamba mauzo halali yangepunguza mahitaji ya pembe haramu za ndovu si ukweli.

Uchunguzi wa EIA Mjini Guangdong na Fujian

Novemba 2010 na Septemba 2013, wapelelezi wa EIA walizuru mkoa wa Guangdong na Fujian, mikoa miwili ya kusini mwa Uchina inayojulikana kama kitovu kikubwa katika magendo ya pembe za ndovu na vituo vya kuchonga. Visa vikubwa vya shehena za pembe za ndovu zilizonaswa nchini Uchina katika miaka ya karibuni vimetokea katika mikoa hii miwili.

Mwaka 2010, wapelelezi wa EIA walikutana na wakikutana na wafanyakazi wa kampuni nne kati ya saba zilizopewa kibali cha kuzalisha na kuuza pembe za ndovu katika mkoa wa Guangdo. Mmoja wa wafanyabiashara hao kutoka Guangzhou- aliiambia EIA kwamba viwanda vyenya leseni hulazimika kununua ugavi uliotengwa kila mwaka kutoka kwa kampuni chache zinazojulikana, ambazo huongeza bei za pembe za ndovu. Alilalamika kuwa ugavi wa Serikali ni ghali mno na pembe zinazosambazwa hazitoshi.Hali ambayo ilibainika katika bei ya kuuza ya bidhaa za pembe za ndovu katika maduka yenye leseni mjini Guangzhou, ambayo ghali sana ikilinganishwa na maduka mengine.

Mwaka 2013, wachunguzi wa EIA walikutana na wafanyakazi wa kampuni tano kati ya nene zilizopewa leseni na SFA katika Mkoa wa Fujian. Mazungumzo yalionyesha kwamba pembe ghafi za ndovu kutoka kwa manda huo zilikuwa zikiuzwa hadi dola 3,000 kwa kilo. Mfanyabiashara mmoja alidokeza kwamba FSA sasa inawataka wauzaji wenye leseni kuuza buidhaa za ndovu kwa bei isiyopungua RMB 40,000 kwa kilo (Dola 6,500) la sivuo wataadhibiwa kwa kupatiwa mgao mdogo wa kuzalisha, mgao wa kila mwaka uliowekwa na SFA.

Katika Mkoa wa Guangdong na Fujian, bei ya malighafi ya pembe za ndovu katika soko nyeusi iko chini kuliko bei ya pembe za ndovu 'halali' na imekuwa ikipanda kwa kasi. Wapelelezi wa EIA wakiwa ziarani hivi karibuni nchini Uchina waligundua kwamba ingawa malighafi halali ya pembe za ndovu ni chache, pembe haramu za ndovu zinapatikana kwa urahisi ndizo hupatikana kwa wingi.

Mwaka 2010 wachunguzi wa EIA walikutana na wazalishaji na wauzaji wa pembe za ndovu ambao hawana vibali pamoja na wafanyabiashara wenye leseni. Mazungumzo haya yalionyesha soko huru ambalo halidhibitiwi ipasavyo,

HAPO JUU:
Duwei karibu na Xianyou mkoa wa Fujian, kitovu muhimu cha uzalishaji na biashara ya pembe za ndovu.

HAPO JUU:
Kiwanda cha kuchonga pembe za ndovu cha Zhengang, mkoani Fujian, Agosti, 2013.

huku Guangzhou ikiwa ndicho kituo kikuu. Wafanyabiashara walizungumzia mtandao wa wauzaji mjini Guangdong, wanaodhibitiwa na 'bosi watatu wenye ushawishi'. Makundi haya yanahamisha njia za kusafirisha magendo kama vile kupitia kaskazini mwa Vietnam, na mbinu za kisasa kama vile kuficha pembe za ndovu katika masanduku ya chuma yanayoning'inia chini ya meli, na hata hubadilisha bei ya bidhaa sokoni kwa kuweka akiba kubwa ya pembe za ndovu.

Wapelelezi wa EIA walipozuru Mkoa wa Fujian mwaka 2013, kituo kingine muhimu cha kusafirisha magendo nchini Uchina, kulikuwa na wasiwasi dhahiri miongoni mwa wafanyabiashara wa pembe za ndovu - shughuli za utekelezaji wa hivi karibuni ambazo zimepelekea kutiwa mbaroni kwa watu mashuhuri zimewafanya wafanyabiashara kuwa na tahadhari zaidi. Hata hivyo, EIA ilithibitisha kuwa ingawa biashara haramu ya pembe za ndovu imekuwa ya siri zaidi bado inaendelea kustawi; "kila mfanyabiashara aliye ndani anajua ni wapi pa kupata bidhaa," alidai mfanyabiashara asiye na kibali wa pembe za ndovu.

"Huku Serikali ya Uchina ikikuza uchongaji wa vinyago vya pembe za ndovu kama sehemu ya urithi wa utamaduni wa nchi, utamaduni huu unatishia kuangamiza urithi wa asili wa Afrika"

Mkoani Fujian, biashara ya pembe za ndovu imeenea kote kwenye mkoa lakini iko zaidi katika vituo vya kuzalisha kama vile Fuzhou, Putian na Xianyou. Huko, pembe za ndovu huzalishwa na viwanda vya kuchonga kama kawaida ambavyo pia hutengeneza samani na vinyago vya mwaridi nchini Uchina.[105] Vituo vikuu ni pamoja na Minhou karibu na Fuzhou, Baxia, na Duwei karibu na Xianyou, ambapo wauzaji hupata bidhaa zao na wasafirishaji wa pembe za ndovu huficha magendo yao. Duru zinaarifu kwamba mjini Xianyou peke yake kulikuwa na mitandao nane iliyokuwa ikiendesha biashara ya pembe za ndovu kabla ya operesheni za utekelezaji mwak 2012. Kwa kawaida vinyago vilivyokamilika husambazwa ndani ya mitandao ya wafanyabiashara wa kuaminiwa na aghalabu huishia katika miji kama vile Beijing na Shanghai. Kubadilisha kati ya magogo ya mwaridi na biashara ya pembe za ndovu kunaonyesha kukutana kwa aina za uhalifu wa wanyamapori; njia sawa za usafirishaji wa magendo zinatumia na usafirishaji wa shehena za mbao zinatoa nafasi mwafaka ya kuficha pembe za ndovu.

Pia EIA ilinakili ushahidi kuhusu jinsi wafanyabiashara walio na kibali wanavyoshirki katika soko la magendo ya pembe za ndovu na kutumia pengo linaloachwa na mfumo wa usajili wa Serikali. Wakati wa mkutano na kampuni halali wa bidhaa za ndovu ya Fujian Zhengang ilibainika kwamba kampuni hiyo ilizalisha bidhaa zenye nambari zinazofanana ikitumia cheti kimoja ili kukwepa mgao mdogo uliowekwa wa kuzalisha.

Mkutano wa baadaye na mmiliki wa kampuni kutoka Duwei ya Fuling Carving alithibitisha kuwa hapo awali Zhengang aliwahi kununua pembe haramu za ndovu kinyume kutoka kwake. Kampuni nyingine yenye leseni, Xianyou Senyi Xianshi Crafts Ltd iliyokuwa ndio kwanza imepewa kibali cha hadhi ya biashara, lakini mmiliki wake Fang Zhishun, aliyekuwa pia mwakilishi wa Jiji la Putian katika Chama cha Kitaifa cha People's Congress aliwaambia wachunguzi wa EIA kwamba alikuwa na mipango ya kutafuta pembe haramu za ndovu na kutumia leseni yake kuuza bidhaa hizo katika mfumo halali. Wakati wa mkutano huo alipigia muuzaji wa magendo ya pembe za ndovu simu mara kadhaa.

UHUSIANO WA PEMBE HALALI NA PEMBE HARAMU ZA NDOVU

Ijapokuwa mfumo wa ndani wa kudhibii pembe za ndovu una mapungufu mengi, vyombo vya utekelezaji vya Uchina vinajaribu kuzuia kumiminika kwa pembe haramu za ndovu zinazoingia nchini humo.

Mwaka 2013, msururu wa visa vya ufanisi wa operesheni za utekelezaji zilibainika maafisa wa forodha kutoka Xamien walipofanikiwa kunasa takriban tani 12 za pembe haramu za ndovu zilizokuwa zikisafirishwa kutoka Afrika na kutiwa mbaroni kwa wafanyabiashara wenye leseni.[106]

Mwaka 2011, maafisa wa forodha katika bandari ya Shishi, katika Mkoa wa Fujian, walikagua kasha lililotiliwa shaka lililowasili bandarini na halikuchukuliwa kwa muda wa siku. Ndani ya kasha hilo kulikuwa na magunia 10 ya pembe za ndovu; jina la hati ya kusafirisha alikuwa mtu kutoka Shishi kwa jina He. Maafisa wa forodha walianza kumfuatilia He, yeye na washirika wake.

Ilionekana Hehe alikuwa akiwasiliana na Chen Buzhong, mmiliki wa wa kampuni kubwa ya pembe za ndovu ya Fujian Puxiang Crafts, na mwanachama wa Kamati ya Taifa ya Kuchonga Pembe za Ndovu ya Uchina. Ili apate faida kubwa, Chen alitumia wadhifa wake katika biashara ya pembe halali za ndovu kama njama ya kuficha uagizaji wa pembe za ndovu kutoka Afrika kinyume cha sheria. Uchunguzi ulionyesha kwamba Chen alikuwa akishirikiana na mwanamke mmoja aitwaye Chao Hsiu-Chin, ambaye walikutana Afrika Kusini mwishoni mwa 2010. Chao, mzaliwa wa Taiwan , maarufu kama "Sophia", ndiye alikuwa mshirika wa Chen kutoka Afrika, aliyeratibu usafirishaji wa mizigo hadi Asia. He ambaye ni mshirika wa Chen alisaidia katika mchakato wa kuandaa hati za kusafirisha mizigo iliyowasili nchini Uchina; nambari za kasha zilibadilishwa kupitia ujumbe wa husika chombo walikuwa kubadilishana kupitia ujumbe wa maandishi.

Baada ya washukiwa kuhojiwa maafisa wa forodha walipata vielelezo vilivyowasaidia shehena nyingine za pembe za ndovu zilizopakuliwa katika bandari ya Shishi. Kwa jumla, shehena sita za pembe za ndovu kutoka bandari mbalimbali barani Afrika, zote zikiwa na njia tofauti ya kuficha ukweli wa shehena: kasha moja likiwa limetoka Tanzania ndani ya shaba (ikiwa imesajiliwa kuwa ilitoka Kinshasa); mawili kutoka Nigeria ndani ya korosho; moja kutoka Kenya katika ngozi za ng'ombe (kupitia Hong Kong); moja kutoka Ivory Coast ndani ya mbao na moja kutoka Togo ndani ya mbao. Iligunduliwa kwamba makasha yote yalikuwa ya Chen, kwa jumla, Chen na washirika wake walikuwa wameagiza tani 7.7 za pembe za ndovu kinyume cha sheria.[107]

Awali Kesi iliyofunguliwa baada ya makasha haya kupatikana ilmpata Chen na hatia na akahukumiwa kifungo cha maisha, lakini baadaye hukumu hiyo ilipunguzwa hadi miaka 15 baada ya rufaa, He alihukumiwa kifungo cha miaka saba na Zhao miaka 15.

Hata hivyo, Chen si mfanyabiashara wa pembe halali za ndovu peke yake ambaye amehusishwa na matumizi mabaya ya mfumo wa biashara ya pembe halali za ndovu; Yao Quan'an, mmiliki wa kampuni ya Zhongshan Yixingxin Crafts Ltd, pia alishukiwa kusafirisha magendo ya zaidi ya tani moja ya pembe za ndovu kutoka Afrika mwaka 2011.

Kama mhusika mkuu aliyepanga, Yao hakuonekana kwenye hati za kusafirisha mzigo kwa sababu biashara hiyo ilifanywa na mtandao wa mawakala wa usafirishaji na forodha, na kampuni za siri. Shehena moja ya pembe za ndovu ilikuwa imefichwa ndani ya kibodi chakavu na ziliingia Jieyang, nchini Uchina, kupitia Malaysia na Hong Kong. Shehena nyingine iliwasili kutoka bandari ya Quanzhou kama karatasi ya kufungia kutoka Taiwan. Wu Jianlang, mhusika muhimu, alisafiri hadi Hong Kong na Taiwan kupanga utaratibu wa kusafirisha mizigo akitumia mitandao yake. Yao na Wu walihukumiwa miaka 14 na 12 mtawalio gerezani na mwaka 2013 leseni zao za pembe za ndovu zilifutiliwa mbali.

Chen Buzhong alihukumiwa kifungo cha miaka 15 kwa tuhuma za kusafirisha magendo ya tani 7.7 ya pembe za ndovu wa Afrika hadi Uchina.

© CCTV, Legal Report, 10/01/2014

Sanamu iliyochongwa kutoka kwa pembe haramu za ndovu iliyoonyeshwa kwa wapelelezu mjini Xianyou.

HITIMISHO NA MAPENDEKEZO

Ijapokuwa kumekuwa na mafanikio mdogo katika kupambana na mambo fulani ya biashara haramu ya pembe za ndovu nchini Tanzania, ahadi kadhaa za msingi zilizotolewa katika mikutano ya kimataifa, bado hazijatekelezwa.

EIA INAPENDEKEZA KWAMBA SERIKALI YA TANZANIA ITEKELEZE HATUA ZIFUATAZO HARAKA KAMA KIPAUMBELE:

1. Ifanye uchambuzi wa DNA wa shehena za pembe zote za ndovu zenye uzani wa zaidi ya kilo 500 zilizonaswa ndani ya nchi. Hii ni pamoja na pembe zilizonaswa Mikocheni jijini Dar (kilo 1,899) na Zanzibar (kilo 2,915kg) mwishoni mwa mwaka 2013

2. Ihesabu na kuharibu akiba ya Serikali ya pembe zote za ndovu zilizonaswa ndani ya Tanzania. Kutekeleza ahadi zinazotolewa kwa umma na maafisa wakuu serikalini, ya hivi karibuni ikiwa ni Mei 2014, ya kufanya hesabu ya akiba yote ili zisitumiwe kwa ajili ya biashara haijatimizwa

3. Iunde jopo kazi la wataalamu ili kuchunguza wafanyabiashara wakuu wa pembe za ndovu na maafisa fisadi wanaowezesha biashara hiyo. Kuafikia lengo hili, mambo kadhaa ya mfumo wa mahakama yanafaa kutekelezwa, ikiwa ni pamoja na:

   - kupanua ukusanyaji wa ushahidi katika upelelezi kubuni sheria ya kudhibiti fedha zinazotokana na uhalifu na kupambana na ufisadi dhidi ya wafanyabiashara ya pembe za ndovu

   - kushiriki habari za ujasusi mapema na utekelejazi na nchi chanzo, nchi za kusafirishia na soko linalolengwa kama vile Uganda, Kenya, Msumbiji, Uchina (ikiwa ni pamoja na Hong Kong), Vietnam, Malaysia na Sri Lanka ili kuonyesha mafanikio katika kusambaratisha ujangili

   - kutumia vyombo vya kimataifa kuwatangaza na kuwapata watuhumiwa, na kusisitiza kushatakiwa kwa washukiwa kama hao, ikiwa ni pamoja na wale waliotajwa katika ripoti hii

   - kutumia wataalamu na mashirika muhimu, ikiwa ni pamoja na Polisi wa Tanzania, Mamlaka ya Mapato Tanzania ikiwa ni pamoja na idara ya Forodha na Mamlaka ya Bandari ya Tanzania, Idara ya Wanyamapori ya Tanzani, Mamlaka ya Hifadhi za Taifa, Mamlaka ya Hifadhi ya Ngorongoro, Idara ya Usalama wa Taifa, Taasisi ya Kuzuia na Kupambana na Rushwa, waendesha mashitaka, mahakama na vyombo vingine maalumu kuto ka Tanzania bara na Zanzibar

4. Kubuni na kuwawezesha watu na shirika lingine la kukagua mizigo inayosafirishwa nje ya nchi katika bandari zote za Tanzania na Zanzibar

5. Kuharakisha mchakato wa kufanyia marekebisho sheria ya Zanzibar ili kuruhusu utekelezaji wa ndani wa CITES

EIA INAPENDEKEZA KWAMBA SERIKALI YA UCHINA ITEKELEZE MAMBO YAFUATAYO KAMA HATUA ZA DHARURA:

1. Kupitisha na kutekeleza marufuku ya ndani ya biashara ya pembe za ndovu, mara moja.

2. Kuchunguza na kuwafungulia mashtaka watu muhimu wanaofanya magendo kuptia magenge ya uhalifu wa kupangwa

3. Kuchunguza na kuwafungulia mashtaka wanaotumia bidhaa za pembe za ndovu kama rushwa mbadala

4. Kukuza na kudumisha hamasisho zenye athari kubwa za kupunguza mahitaji ya pembe za ndovu

5. Kupitia Ubalozi wake nchini Tanzania, Kenya, Msumbiji na nchi nyingine muhimu barani Afrika, na kwa ushirikiano na serikali hizi za kitaifa, kubuni na kusambaza ujumbe wa kuhimiza dhidi ya ujangili, kununua na magendo ya bidhaa za wanyamapori kwa wananchi na raia wa Uchina, wanaozuru au wanaoishi katika hizi.

EIA INAPENDEKEZA KWAMBA NCHI ZA KUSAFIRISHIA NA SOKO:

1. Ziharakishe Machakato wa Kutoa Usaidizi kwa Tanzania katika maswali yote ya uchunguzi na maombi ya kisheria kuhusu biashara ya pembe za ndovu

EIA INAPENDEKEZA KWAMBA JAMII YA WAHISANI:

1. Ifanye hatua za kupiga vita ufisadi na kuimarisha usimamizi wa umma nguzo kuu katika fedha zote

MAREJELEO

1. George Wittemyer *et al.* Illegal killing for ivory drives global decline in African elephants, PNAS 2014
2. IUCN African Elephant Specialist Group (AfESG), African Elephant Database, 2013
3. CITES, New figures reveal poaching for the illegal ivory trade could wipe out a fifth of Africa's elephants over next decade, 2/12.2013
4. National Geographic – A Voice for Elephants, Elephant declines vastly underestimated, 16/12/2013
5. Colorado State University, Study: More than 100,000 African elephants killed (18/08/2014); Douglas Hamilton *et al* study estimation of 100,000 elephants poached in last three years
6. University of Washington, Center for Conservation Biology, Tracking Poached Ivory
7. UNEP, CITES, IUCN, TRAFFIC, Elephants in the Dust – The African Elephant Crisis, 2013
8. Colorado State University, 2014 op cit
9. Wildlife Conservation Society press release, New data shows continued decline of African forest elephants, 12/2/2014
10. UNEP, CITES, IUCN, TRAFFIC, 2013 op cit
11. CITES SC65 Doc. 42.1, Elephant Conservation, Illegal Killing And Ivory Trade, 2014
12. United Nations Office on Drugs and Crime, Transnational organised crime in East Africa – a threat assessment, 2013
13. CITES press release, Elephant poaching and ivory smuggling figures released today, 13/06/2014
14. Ripoti ya Taasisi ya Tanzania ya Kuwalinda Tembo (TEPS) Iliyowasilishwa kwa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Ardhi, Maliasili na Mazingira, Apr. 2013
15. CITES Cop15, Doc. 68 kiambatisho cha 6a, 2010
16. Taasisi ya Utafiti wa Wanyamapori Tanzania (TAWIRI), Sera ya Usimamizi wa Ndovu Tanzania 2010-2015, Juni 2010
17. Taasisi ya Utafiti wa Wanyamapori, Sensa ya Angani ya Wanyama Wakubwa katika Hifadhi ya Selous-Mikumi - Hali ya Idadi Ndovu wa Kiafrika, 2013
18. Taasisi ya Utafiti wa Wanyamapori, Sensa ya Angani ya Wanyama Wakubwa katika Hifadhi ya Ruaha-Rungwa - Hali ya Idadi ya Ndovu wa Kiafrika, 2013
19. Radio ya Taifa, Majangili Waangamiza Kundi la Ndovu wa Tanzania, 25/10/2012
20. UNEP, CITES, IUCN, TRAFFIC, 2013, op cit.
21. Daily Nation, Tanzania leading source of illegal ivory in East Africa – INTERPOL, 26/2/2014
22. TRAFFIC press release, More than 1,000 ivory tusks seized in Tanzania, 26/08/2011
23. INTERPOL (Feb. 2014), Elephant Poaching and Ivory Trafficking in East Africa: Assessment for an Effective Law Enforcement Response
24. ETurboNews, Tanzania march for Elephants and Rhinos to coincide Nyerere Day, 29/9/14
25. Tawiri, 2013, op cit
26. CITES CoP15, 2010, op cit
27. This Day, Selous: The Killing Fields, 26/10/2009
28. The Spectator, Will China kill all Africa's elephants?, 24/03/10
29. EIA, Open Season – The burgeoning illegal ivory trade in Tanzania and Zambia, 2010
30. UNEP, CITES, IUCN, TRAFFIC, 2013, op cit
31. TAWIRI, 2010 op cit
32. Dr. Sam Wasser, Center for Conservation Biology, University of Washington, pers comm, 2014
33. UNESCO, Poaching Put's Tanzania's Selous Game Reserve on List of World Heritage in Danger, 18/6/2014
34. UNEP, CITES, IUCN, TRAFFIC, 2013 op cit
35. Transparency International, Corruption Perceptions Index, 2013
36. Ibrahim Index of African Governance, 2014
37. Mail & Guardian, Corrupt officials ensure the battle against poaching remains futile, 8/08/2013
38. Daily Mail, Haul of shame: This shocking photo shows for the first time the biggest stockpile of illegal ivory on earth, 22/03/14
39. UNODC, Transnational organised crime in Eastern Africa – a threat assessment, September 2013
40. CITES, 2010, op cit
41. Tanzania Daily News, Forest Guards Need Military Skills, 13/10/2014
42. Citizen, ujangili: Govt. mateke nje maafisa 21, 2014/09/01SSC
43. Ripoti ya Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Ripoti ya Utendaji Kuhusu Usimamizi wa Wanyamapori katika Mbuga za Wanyamapori na Maeneo Yanayodhibitiwa ya Wanyamapori, Desemba 2013
44. Ripoti ya Kila Mwaka ya Mkaguzi Mkuu wa Hesabu kuhusu taarifa za fedha za Serikali Kuu ya mwaka ulioishia Juni 2013, Machi 2014
45. CNN, Tanzania's bloody ivory, 13/2/2014
46. This Day, CCM leader's family firm in illegal poaching trade?, 9/06/2008
47. The Citizen, CCM bigwigs under fire over ivory deal gone sour, 30/04/2013
48. Mawio, Wabunge CCM Watajwa Ujangili, 4/10/2013
49. CITES press release, 2014, op cit
50. CITES, 2010, op cit
51. Wildlife Division, Ivory Confiscated in Tanzania, 2014
52. EIA ivory seizure database, 2014
53. CITES, 2010, op cit
54. The Guardian, Kinana refutes ivory trafficking claims made by opposition MPs, 8/05/2013
55. CITES Standing Committee 61, Doc. 44.1, 2011
56. Case reference Eco 23/2014, Kisutu Magistrates Court Records, 2014
57. INTERPOL, Red List, /www.interpol.int/notice/search/wanted, accessed 20/10/2014
58. Nyasa Times, Malawi Revenue Authority seizes 781 ivory pieces, 1/06/2013
59. EIA, Back in Business, 2002
60. Sam Wasser, 2014, op cit
61. China Military Online, 15th Chinese naval task force visits Tanzania, 31/12/2013
62. Daily News, Two held over attempt to smuggle 81 tusks, 4/01/2014
63. Daily News, Self-confessed poacher files against sentence, 2/04/2014
64. Daily News, Chinese "poacher" fails to pay fine, jailed 20 years, 19/03/2014
65. Independent Television News, ITV News goes undercover to expose Tanzania's illegal ivory trade, 10/02/2014
66. The Spectator, Will China kill all of Africa's elephants 24/03/2010
67. DLA Piper, Empty threat: does the law combat illegal wildlife trade? 2014
68. EIA, Ivory Seizure Database, 2014
69. Lusaka Agreement Task Force press release, Suspect of illegal export of ivory tusks arrested in Zanzibar, 18/12/2009
70. Lusaka Agreement Task Force, Another kingpin of illegal elephant ivory trafficking arrested in Tanzania, 6/01/2011
71. IPP Media, Wachuuzi bandarini wadai kuguundua meno ya Tembo, 25/08/2011
72. Hong Kong Customs and Excise, Customs seize unmanifested ivory tusks, 10/09/2010
73. Case number Eco 8/2010, Kisutu Magistrates Court, 2/10/2013
74. Mail & Guardian, Mozambique elephants obliterated, 3/10/2014
75. Mozambique News Agency, Elephant census under way, 23/09/2014
76. Mozambique News Agency, Elephant poaching "a national disaster", 22/09/14
77. Mozambique News Agency, 22/09/2014, op cit
78. Associated Press, Mozambique logs a rate victory against poachers, 14/09/2014
79. Pers comm, Head of Enforcement, Quirimbas NP, November 2011
80. Sam Wasser, 2014, op cit
81. News 24, Chinese flee Mozambique over ivory smuggling, 7/06/2011
82. EIA, Appetite for Destruction, 2012
83. TRAFFIC International, ETIS Report of TRAFFIC, CoP16 Doc. 53.2.2 (Rev. 1), 2013
84. EIA, Ivory seizures database, 2014
85. World Shipping Council, Top 50 world container ports, 2014
86. EIA, Routes of Extinction, 2014
87. ABC News, Largest ever ivory seizure in Hong Kong, 21/10/2012
88. Financial Times, Vietnam-China smuggling surges, 29/05/2012
89. Wildlife Conservation Society, In Plain Sight, March 2012
90. Tuổi Trẻ News, Vietnam seizes 2 tons of smuggled elephant tusks (10/10/2013
91. Guangdong Province Higher Peoples' Court, 2011
92. Xinhua, 18/04/2011
93. UNEP *et al*, 2013, op cit
94. CITES Secretariat, Illegal Trade in Ivory and other Elephant Specimens, CoP12 Doc. 34.1, 2002
95. EIA, Lethal Experiment, 2000
96. EIA, Back in Business, 2002
97. CITES Secretariat, Control of Trade in African Elephant Ivory, SC53 Doc. 20.1, 2005
98. EIA, China, Ivory Trade and the Future of Africa's Elephants, 2008
99. Bryan Christy, Blood Ivory, National Geographic, October 2012
100. EIA, Blood Ivory, 2012
101. Yufang Gao and Susan G. Clark, Elephant ivory trade in China: Trends and drivers, Biological Conservation, 2014
102. State Forestry Administration, 2004 Notification No. 1, 13/04/2004
103. Southern Weekly, China's black market drives global illegal ivory trade, 2011
104. EIA, 2012, op cit
105. People's Daily, Illegal ivory spreads across the country with Hongmu, 6/02/2012
106. South China Morning Post, Xiamen customs smash HK$767m ivory smuggling ring, 6/11/2013
107. CCTV, Legal Report, 10/01/2014

ENVIRONMENTAL INVESTIGATION AGENCY (EIA)

EIA – LONDON

62/63 Upper Street
London N1 0NY, UK
Tel: +44 (0) 20 7354 7960
Fax: +44 (0) 20 7354 7961
email: ukinfo@eia-international.org

www.eia-international.org

EIA – WASHINGTON, DC

PO Box 53343
Washington, DC 20009 USA
Tel: +1 202 483-6621
Fax: +1 202 986-8626
email: info@eia-global.org

www.eia-global.org